

**UCHWAŁA NR LVI/393/14
RADY MIEJSKIEJ W WARCE**

z dnia 26 czerwca 2014 r.

w sprawie Planu Rozwoju Lokalnego Miasta i Gminy Warka na lata 2014-2020

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2013 r. poz. 594 z późn. zm.) uchwała się, co następuje:

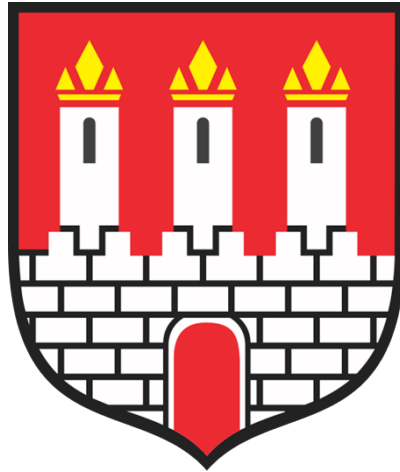
§ 1. Uchwala się Plan Rozwoju Lokalnego Miasta i Gminy Warka na lata 2014-2020, zgodnie z załącznikiem Nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Warki.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Wiceprzewodnicząca
Rady

Urszula Sasin-Kutyna

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO MIASTA I GMINY WARKA NA LATA 2014-2020

Spis treści

Wstęp	3
I. CHARAKTERYSTYKA MIASTA I GMINY WARKA	4
1. Położenie geograficzne	4
2. Rys historyczny	5
3. Powierzchnia	6
4. Ludność i demografia	6
5. Środowisko	9
6. Turystyka i rekreacja	11
7. Zagospodarowanie przestrzenne i budownictwo mieszkaniowe	14
8. Infrastruktura techniczna	20
9. Gospodarka nieruchomościami	31
10. Stan obiektów dziedzictwa kulturowego	32
11. Gospodarka	34
12. Rynek pracy	37
13. Edukacja i kultura	39
14. Ochrona zdrowia	44
15. Pomoc społeczna	44
16. Bezpieczeństwo publiczne	48
17. Organizacje pozarządowe	49
II. ZAŁOŻENIA DO PLANU ROZWOJU LOKALNEGO A INNE DOKUMENTY PLANISTYCZNE	51
1. Plan Rozwoju Lokalnego a zewnętrzne dokumenty planistyczne	51
2. Nawiązanie do wewnętrznych dokumentów planistycznych	51
3. Planowanie finansowe	52
III. PLAN ROZWOJU LOKALNEGO -ZADANIA	55
1. Misja	55
2. Cele rozwojowe i główne obszary realizacji zadań	57
2.1. Poprawa jakości życia mieszkańców	57
2.2. Zwiększenie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej	59
2.3. Tworzenie dogodnych warunków na rynku pracy poprzez m.in. rozwój przedsiębiorczości i sadownictwa	59
IV. SYSTEM MONITOROWANIA I OCENY REALIZACJI	60

Wstęp

Plan Rozwoju Lokalnego (dalej również jako PRL) Miasta i Gminy Warka został opracowany na zlecenie Burmistrza Warki i stanowi kontynuację dotychczasowych dokumentów planistycznych o charakterze koncepcyjnym. Plan Rozwoju Lokalnego Warki jest dokumentem szczegółowo katalogującym zadania, jakie będą podejmowane przez samorząd gminy w okresie 2014-2020. Działania te będą miały na celu realizację misji strategicznej gminy oraz innych celów zawartych w dokumentach planistycznych zarówno koncepcyjnych jak i wykonawczych. PRL ma na celu wesprzeć podniesienie poziomu życia mieszkańców gminy poprzez rozwój wszystkich lokalnych sektorów aktywności społecznej. Należy zasygnalizować, że opracowanie i wdrożenie Planu jest przedsięwzięciem dobrowolnym dla samorządu, ale jednocześnie stanowi niejako obligatoryjny element efektywnego postępowania o uzyskanie środków zewnętrznych.

Niniejszy Plan określa:

1. Charakterystykę stanu obecnego Miasta i Gminy Warka,
2. Koncepcję społeczno-gospodarczą Miasta i Gminy Warka na lata 2014-2020,
3. Szacunkowe koszty realizacji zadań w ramach poszczególnych celów rozwojowych,
4. Ogólne cele wynikające z misji strategicznej, jak i konkretne zadania, okresy ich realizacji oraz sposoby finansowania.

Celem nadrzędnym opracowania Planu Rozwoju Lokalnego dla Warki jest zaplanowanie zrównoważonego rozwoju Gminy. Dokument ten jest niezbędny w kontekście udziału gminy w postępowaniach o uzyskanie środków zewnętrznych na planowane zadania i będzie stanowił obligatoryjny załącznik do wniosków o pozyskanie środków finansowych w ramach środków zewnętrznych.

Plan Rozwoju Lokalnego opracowany został przez firmę CONVIVENTIA Advisory Group przy współpracy pracowników Urzędu Miejskiego w Warce oraz został poddany na etapie przygotowania merytorycznym konsultacjom.

Prezentowany dokument spełnia wszelkie wymogi metodologiczne i proceduralne stawiane tego rodzaju opracowaniom.

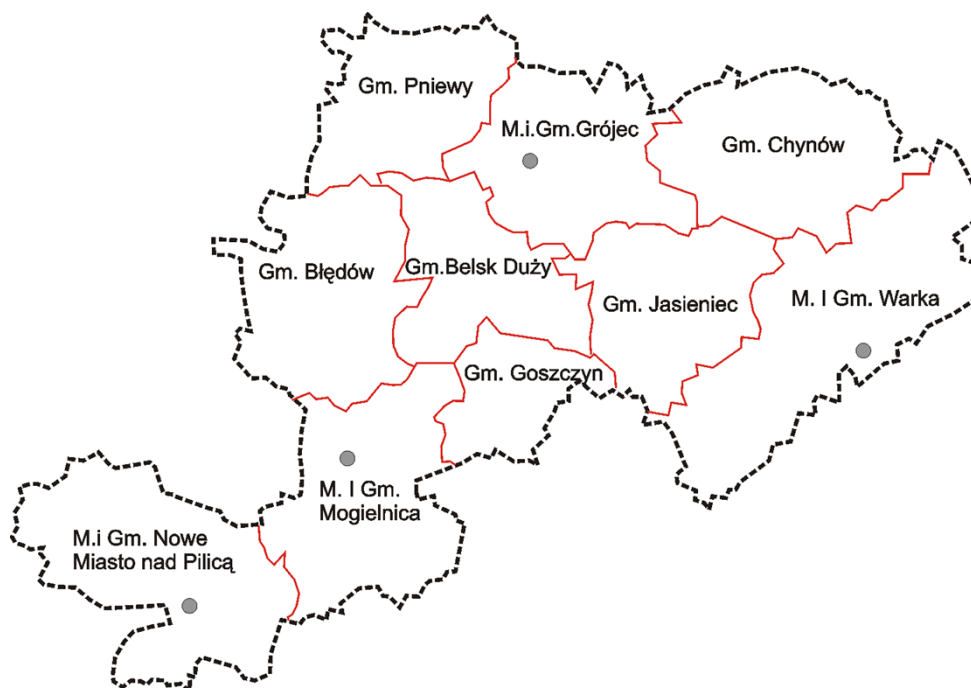
I. CHARAKTERYSTYKA MIASTA I GMINY WARKA

1. Położenie geograficzne

Gmina Warka zlokalizowana jest w województwie mazowieckim, we wschodniej części powiatu grójeckiego. Warka sąsiaduje:

- na zachodzie - z gminami powiatu grójeckiego: Chynowem i Jasieńcem,
- na południe - z gminami powiatu białobrzeskiego: Promną, Stromcem i gminą miejsko-wiejską Białobrzegi,
- na wschodzie - z gminami powiatu kozienickiego: Grabowem i Magnuszewem,
- na północy - z gminami Wilga (pow. garwoliński), Sobienie-Jeziory (pow. otwocki) oraz z gminą miejsko-wiejską Góra Kalwaria (pow. piaseczyński).

Rys.1. Położenie Miasta i Gminy Warka w Powiecie Grójeckim:

Źródło: Program ochrony środowiska powiatu grójeckiego.

Pod względem geograficznym obszar gminy położony jest w południowej części Niziny Mazowieckiej na pograniczu Wysoczyzny Rawskiej i Równiny Radomskiej, w dolinie rzeki Pilicy. Dolina ograniczona jest stromą skarpą przechodzącą w wysoczyznę morenową, zbudowaną głównie z glin zwałowych. Średnia wysokość wysoczyzny wynosi 120-130 m n.p.m., a doliny rzek Wisły i Pilicy tworzą taras zalewowy o wysokości średnio 50-90 m n.p.m. Rejon na północ od Warki to rozległe obszary sadów, które

są głównym źródłem utrzymania i dochodów okolicznych mieszkańców. Po przeciwnej stronie rzeki, na południe od Warki, rozciąga się kompleks lasów dawnej Puszczy Stromeckiej. Klimat tego terenu charakteryzuje się korzystnymi opadami i dużym nasłonecznieniem co umożliwia rozwój rolnictwa i sadownictwa.

2. Rys historyczny

Pierwsze grodzisko, będące kolebką dzisiejszej Warki, powstało we wczesnym średniowieczu na terenie obecnej wsi Stara Warka. Mieszkańcy tego osiedla w końcu XIII wieku lub na początku XIV wieku przenieśli się 4 km na zachód, a powodem tego było przesunięcie się ku wschodowi koryta Wisły i związane z tym zmiany biegu Pilicy. Już w dokumencie pochodzącym z 1321 roku, podpisanym przez księcia czersko-mazowieckiego Trojdena potwierdzone zostały (nadane prawdopodobnie wcześniej) prawa miejskie. Okres największego rozkwitu Warki, jako ośrodka rzemieślniczo-handlowego przypadł na XV i XVI wiek. W 1564 roku Warka posiadała około 400 domów, a więc 2500-3000 mieszkańców. W zajęciach ludności dominowało rzemiosło; spośród około 200 rzemieślników najliczniejsi byli szewcy (62) i piwowarowie (30). Korzystne położenie Warki nad Pilicą i na zbiegu lądowych szlaków handlowych przyczyniało się do rozkwitu gospodarczego miasta.

O świetności miasta w owych czasach świadczy fakt, że posiadało ono 7 kościołów, 8 młynów i 2 mosty. Pomyślny rozwój Warki został zahamowany przez pożary i wojny w XVII wieku. Miasto i okolice zostały spustoszone podczas rokoszu zebrzydowskiego, a potem przez Szwedów. W 1656 r. rozegrała się pod Warką słynna bitwa ze Szwedami, w której to Polacy pod dowództwem Stefana Czarnieckiego zadali Szwedom druzgocącą klęskę. Po trzecim rozbiorze i upadku Rzeczypospolitej Warka znalazła się na terenie Prus. W 1807 r. weszła w skład Księstwa Warszawskiego, a w 1815 r. - Królestwa Polskiego. Z miastem związana jest postać „bohatera dwóch kontynentów” Kazimierza Pułaskiego, którego domem rodzinnym był zachowany do czasów obecnych dworek na Winiarach. Z Warki pochodził także Piotr Wysocki, jeden z inicjatorów Powstania Listopadowego. Z miastem związanych jest szereg wydarzeń z okresu powstań narodowych: listopadowego w latach 1830-1831 r. i styczniowego w 1863 r. W drugiej połowie XIX w. nastąpił okres ponownego ożywienia gospodarczego. Powstały wtedy zakłady o dużym znaczeniu, takie jak fabryka okuć braci Lubert, cegielnia i browar. W 1934 r. Warka otrzymała połączenie kolejowe z Radomiem i Warszawą. W 1939 r. miasto liczyło 5 700 mieszkańców. Niepowetowane straty zadała miastu druga wojna światowa. Hitlerowcy wymordowali wielu mieszkańców Warki (w tym ponad 2000 Żydów). Szereg Polaków wywieziono na roboty do Rzeszy. W rejonie Warki działały oddziały partyzanckie Armii Krajowej, Gwardii Ludowej i Batalionów Chłopskich. Od pierwszych dni sierpnia 1944 r., aż do wyzwolenia 16 stycznia 1945 r. miasto znajdowało się na linii frontu. Na południe od Warki na terenie tzw. Przyczółka warecko-magnuszewskiego toczyły się ciężkie walki. W ich wyniku miasto zostało niemal całkowicie zrównane z ziemią- jedynie 5 domów nadawało się do zamieszkania. Już w pierwszych dniach po wyzwoleniu powróciła wysiedlona przez hitlerowców ludność, która przystąpiła do odbudowy miasta. W bardzo szybkim tempie miasto zaczęło się odradzać, powstawały nowe zakłady pracy, szkoły i osiedla mieszkaniowe. Aktywnym działaczem w tym okresie był Wiktor Krawczyk- pedagog, kronikarz, działacz PTTK i pierwszy po wojnie burmistrz Warki, który wniósł ogromny wkład do odbudowy

życia społeczno-kulturalnego miasta. Warka stała się lokalnym centrum społeczno-gospodarczym, w której dominował przemysł przetwórczo-owocowy, a duże znaczenie miały również Browar Warka oraz Fabryka Urządzeń Mechanicznych. Przemiany lat 90-tych wpłynęły na pewną marginalizację roli Warki, wiele nierentownych zakładów upadło (m.in. Fabryka Urządzeń Mechanicznych), a te które pozostały musiały przystosować się do nowych warunków rynkowych.

3. Powierzchnia

Całkowita powierzchnia Miasta i Gminy wynosi 20227 ha, z czego 13,24% (2 677 ha) stanowią tereny miejskie, a pozostałe 86,76% tereny wiejskie (17 550 ha).

Tabela nr 1. Użytkowanie gruntów na terenie Miasta i Gminy Warka (w ha).

Wyszczególnienie	Miasto i Gmina (ha)
Użytki rolne, w tym grunty orne, sady, łąki, pastwiska, grunty rolne zabudowane, grunty pod stawami, grunty pod rowami	15 780
Grunty leśne i zadrzewienia, w tym lasy i grunty zadrzewione i zakrzewione	2 776
Grunty zabudowane i zurbanizowane, w tym tereny mieszkaniowe, przemysłowe, inne tereny zabudowane, tereny rekreacji i wypoczynku, tereny komunikacji, użytki kopalne	837
Nieużytki	341
Wody	456
Tereny różne	37

Źródło: Urząd Miejski w Warce. Zestawienie zbiorcze z ewidencji gruntów wg stanu na 2012.12.31

Rodzaje gruntów mają istotne znaczenie dla charakteru gminy oraz rodzaju wykonywanej przez jej mieszkańców działalności.

4. Ludność i demografia

Ludność Miasta i Gminy Warka według danych z końca 2012 roku wynosi 19 133 osób, z czego 60,97% zamieszkuje miasto Warka, natomiast pozostałe 39,03% tereny wiejskie gminy. Średnia gęstość zaludnienia na terenie gminy wynosi 94 osoby/km², z czego na obszarze miejskim wynosi 432 osoby/km², a na terenach wiejskich 43 osoby/km².

Tabela nr 2. Podstawowe dane społeczno-demograficzne Miasta i Gminy Warka z 2012 roku

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO MIASTA I GMINY WARKA NA LATA 2014-2020

Lp.	Wyszczególnienie	Gmina	Powiat	Województwo
1.	Powierzchnia w km ² .	202	1 269	35 579
2.	Liczba sołectw	46	-	-
3.	Ludność ogółem	19 133	98 643	5 301 760
4.	Mężczyźni	9 363	48 628	2 536 666
5.	Kobiety	9 770	50 015	2 765 094
6.	Gęstość zaludnienia (os. / km ²)	94	128	67
7.	Współczynnik feminizacji	104	102	109
8.	Zgony na 1000 ludności	-	1 174	54 454
9.	Ludność w wieku przedprodukcyjnym	3 724	18 932	983 722
10.	Ludność w wieku produkcyjnym	12 259	62 252	3 333 922
11.	Ludność w wieku poprodukcyjnym	3 150	17 459	984 116
12.	Bezrobocie	734	3 754	271 927

Źródło: Dane GUS 2012 r.

Według danych statystycznych z Głównego Urzędu Statystycznego z końca 2012 roku gmina Warka znajduje się na 2 pozycji pod względem liczby mieszkańców w Powiecie Grójeckim:

1. Grójec - 25 125 mieszkańców,
2. Warka - 19 133 mieszkańców,
3. Chynów - 9 710 mieszkańców,
4. Mogielnica - 9 008 mieszkańców,
5. Nowe Miasto nad Pilicą - 8 188 mieszkańców,
6. Błędów - 7 722 mieszkańców,
7. Belsk Duży - 6 641 mieszkańców,
8. Jasieniec - 5 415 mieszkańców,
9. Pniewy - 4 701 mieszkańców,
10. Goszczyn - 3 000 mieszkańców.

Na terenach Miasta i Gminy Warka znajduje się 46 miejscowości, statystyki największych sześciu przedstawia poniższa tabela:

Tabela nr 3. Największe miejscowości pod względem ludności w Mieście i Gminie Warka

Lp.	Nazwa miejscowości	Liczba ludności
-----	--------------------	-----------------

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO MIASTA I GMINY WARKA NA LATA 2014-2020

1.	Miasto Warka	11 666
2.	Konary	399
3.	Michalczew	385
4.	Nowa wieś	370
5.	Branków	345
6.	Gąski	344

Dane: GUS 2012 r.

Zjawiska i trendy demograficzne zachodzące w Mieście i Gminie Warka w ostatnim 30-leciu były zróżnicowane, lecz wyraźnie skorelowane z rozwojem społeczno gospodarczym kraju. W latach 70-tych skala przyrostu ludności była zbliżona do 100 osób rocznie. W latach 80-tych skala rocznego przyrostu była najwyższa w okresie powojennym i kształtowała się na poziomie 250-300 osób. Decydowała o tym głównie migracja która stanowiła więcej niż 50% ogólnej wielkości przyrostu. Zmiany w gospodarce Polski pod koniec lat 90-tych wpłynęły na załamanie korzystnych trendów migracji, co w połączeniu z ujemnym przyrostem naturalnym, którego poziom jest stały w ostatnich latach i wynosi około 0,1% wpłynęło na stagnację przyrostu ludności. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, na koniec 2012 roku Miasto i Gminę Warka zamieszkiwało łącznie 19 133 osób, z czego 11 666 zamieszkiwało miasto Warka, natomiast pozostałe 7 467 tereny wiejskie gminy.

W analogicznym okresie struktura wiekowa Miasta i Gminy Warka przedstawiała się następująco:

Tabela nr 4. Charakterystyka ludności w gminie Warka oraz w powiecie grójeckim w roku 2012

Wyszczególnienie	Osoby w wieku przedprodukcyjnym	Osoby w wieku produkcyjnym	Osoby w wieku poprodukcyjnym
Warka ogółem	3 724	12 259	3 150
Miasto Warka	2 239	7 652	1 775
Wieś Warka	1 485	4 607	1 375
Powiat Grójecki	18 932	62 252	17 459

Źródło: GUS 2012 r.

W Gminie istnieje względna równowaga pomiędzy kobietami i mężczyznami, na 100 mężczyzn przypadają 104 kobiety, co jest wskaźnikiem znacznie korzystniejszym niż w województwie mazowieckim, gdzie na 100 mężczyzn przypada 109 kobiet.

Do najważniejszych cech demograficznych mających wpływ na rozwój społeczno gospodarczy na terenie Miasta i Gminy Warka w najbliższych latach należy zaliczyć:

- minimalny ujemny naturalny przyrost ludności,
- ujemny przyrost naturalny na wsi i niewielki przyrost naturalny w mieście,
- niski wskaźnik gęstości zaludnienia,
- względną równowagę pomiędzy kobietami i mężczyznami,

- korzystny układ grup wiekowych mieszkańców z przewagą osób w wieku produkcyjnym i z niskim odsetkiem osób w wieku poprodukcyjnym.

5. Środowisko

Zgodnie z podziałem fizyczno-geograficznym J. Kondrackiego Miasto i Gmina Warka położone są w obrębie dwóch mezoregionów:

- Równiny Warszawskiej,
- Doliny Środkowej Wisły,
- mikroregionu Doliny Dolnej Pilicy.

Jednostki te należą do makroregionu Niziny Środkowo mazowieckiej, w krajobrazie której dominują bez jeziorne równiny denudacyjne zbudowane z glin morenowych i piasków, ze zwirowymi ostańcami moren i kemów starszych zlodowaceń. W morfologii zaznaczają się ponadto rozległe, kotlinowe obniżenia oraz tarasy dolin rzecznych Wisły i Pilicy, urozmaicone występowaniem wydm. Granicę pomiędzy Równiną Warszawską a Dolinami Środkowej Wisły i Dolnej Pilicy wyznaczają wysokie skarpy, ograniczające odpowiednio od zachodu i północy formy dolinne.

Tereny leśne

Według regionalizacji przyrodniczo-leśnej Polski, lasy gm. Warka należą do IV Krainy Mazowiecko-Podlaskiej. Tworzą one na terenie gminy kilka zwartych, stosunkowo dużych kompleksów o pow. 100 ha:

- na zachód od miejscowości Michałów Parcela (dawna Ignacówka),
- w rejonie Woli Palczewskiej,
- w rejonie Gośniewic,
- Las Dębnowolski i Las Gąsecki w rejonie Gąsek,
- Las Laskowski,
- w rejonie Michalczewa.

Ponadto na terenie gminy znajduje się kilka mniejszych kompleksów leśnych o powierzchni nie przekraczającej 50 ha, położonych w rejonach:

- Doliny Wisły,
- Doliny Pilicy i jej dopływów.

W wymienionych kompleksach leśnych występują następujące typy siedliskowe:

- las mieszany świeży - 60%,
- bór mieszany świeży - 25%,
- bór świeży - 10%,
- olsy i inne - 5%.

Lesistość gminy (liczona łącznie dla Miasta i Gminy) wynosi około 10% i znacznie odbiega od zalesienia województwa (21,5%). Całkowita powierzchnia lasów na terenie Miasta i Gminy Warka wynosi 2007 ha. Są to lasy w większości Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych (60%). Około 40% lasów należy do osób fizycznych. Ponadto, na terenie gminy występują grunty zadrzewione o powierzchni łącznej 577 ha, które w większości stanowią własność prywatną (72%).

Fauna i flora

Na terenie gminy występuje co najmniej 17 gatunków ssaków. Spośród nich wydra zaliczana jest do gatunków o dużym ryzyku wyginięcia w Polsce i wymieniona w „Polskiej czerwonej księdze zwierząt”. Na omawianym obszarze żyje 144 gatunków ptaków. Wśród nich 109 to gatunki lęgowe, z których dwa wymienione są w „Polskiej czerwonej księdze zwierząt”. Są to siweczka obrożna i rybitwa białoczarna.

Istotnymi elementami flory tego terenu są użytki zielone, które znajdują się głównie na obrzeżach koryta Pilicy i stanowią 14% powierzchni gminy. Porasta je roślinność szuwarowa, a w wodach roślinność wodna i oczeretowa. Natomiast na wyżej położonych wyniosłościach terenu występuje roślinność torfowiskowa. Znaczne obszary doliny zajmują łąki i murawy o złożonym składzie gatunkowym traw i ziół. W krajobrazie gminy istotne znaczenie mają także mało przestrzenne formy takie jak: aleje drzew przydrożnych, parki przydworskie, zadrzewienia cmentarzy, ogrody przydomowe, starorzecza, tereny bezodpływowe, oczka wodne itp.

Tereny i obiekty chronione

Na terenie gminy Warka znajdują się następujące obiekty objęte ochroną na podstawie ustawy o ochronie przyrody:

- Obszar Chronionego Krajobrazu „Dolina Pilicy i Drzewiczki”,
5 pomników przyrody:
  - 3 dęby szypułkowe, na terenie Warki i 1 we wsi Pilica
  - sosna pospolita, w miejscowości Grażyna.
- Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków – Natura 2000:
  - Dolina Pilicy PLB140003
  - Dolina Środkowej Wisły PLB140004
- Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000
  - Dolina Dolnej Pilicy PH140016

Rys. 2. Obszary chronione na terenie powiatu grójeckiego

Źródło: Program ochrony środowiska powiatu grójeckiego.

6. Turystyka i rekreacja

Rozwój infrastruktury turystycznej stanowi jeden z atutów rozwojowych Warki, co bezpośrednio przekłada się na konkurencyjność na rynku turystycznym.

Rozwój turystyki na terenie Miasta i Gminy Warka związany jest przede wszystkim z doliną Pilicy. Walory przyrodniczo-krajobrazowe rzeki, uważanej za jedną z piękniejszych w Polsce centralnej przyciągają tutaj liczne rzesze turystów, szczególnie chcących aktywnie uprawiać turystykę kajakową. Wędkarze mogą liczyć na połowy szczupaka, suma, płoci, bolenia, czy leszcza. Występuje tu duże zróżnicowanie fauny i flory.

Kolejnym obiektem ważnym turystycznie jest sąsiadujący z miastem kompleks leśny. Wśród drzew występują tu przede wszystkim takie gatunki, jak sosna, brzoza brodawkowata, świerk, dąb. W runie i w warstwie krzewów można podziwiać dużą różnorodność krajowych gatunków roślin. W sezonie okoliczne lasy bogate są w grzyby. Bytują tu łosie, sarny, jelenie, dziki, lisy i zające. W samej Warce najcenniejszym obiektem turystyczno-krajoznawczym jest zespół pałacowo-parkowy na Winiarach. Składa się on z pałacu zbudowanego w XVIII w., następnie przebudowanego w XIX i XX wieku oraz parku krajobrazowego z XVIII wieku. W zrekonstruowanych wnętrzach znajduje się Muzeum im. Kazimierza Pułaskiego-eksponacja stała poświęcona działalności Kazimierza Pułaskiego w Polsce i Stanach Zjednoczonych oraz wystawy okresowe. Park dworski utrzymany jest w większości w stylu angielskim co w połączeniu z malowniczym ukształtowaniem terenu stwarza niepowtarzalny mikroklimat. Dość duży zadrzewiony obszar zamieszkują liczne gatunki ptaków (kosa, szpaki, drozdy, kwiczoły, dzięcioły, kowaliki, sikorki, pliszki i sowy). Rosną tu wiązy, modrzewie, lipy, kasztanowce, klony, jesiony, topole i kilka dębów szypułkowych. Piękno parku utrwalają w swych pracach artyści podczas plenerów, zwieńczonych wystawami w Muzeum.

Ponadto na terenie gminy istnieje jeszcze szereg ciekawych obiektów o walorach turystyczno-krajoznawczych, które opisane zostały w rozdziale dotyczącym dziedzictwa kulturowego.

Przez teren gminy Warka przebiegają następujące piesze szlaki turystyczne:

1. **Szlak czarny MZ-5205-s (4,8 km.)**
Szlak wiedzie bogatymi w walory przyrodnicze terenami okolic Strzyżyny i Warki.
2. **Szlak czerwony MZ-5204-c im. Witaliusza Demczuka (67,8 km.)**
Szlak wiedzie terenami Puszczy Kozienskiej, na których toczyły się bitwy "potopu szwedzkiego", powstania styczniowego oraz I i II Wojny Światowej.
3. **Szlak niebieski MZ-5202-n. (szlak dojściowy) (12,2 km.)**
Szlak wiedzie bogatymi w walory przyrodnicze oraz pamiątki historyczne terenami okolic Krężel i Potycz. Szlak łączy się ze szlakiem Warka - Góra Kalwaria.
4. **Szlak zielony MZ-5201-z (43,5 km.)**
Szlak wiedzie terenami doliny Wisły i Pilicy. Na szlaku znajdują się liczne pamiątki okresu Księstwa Mazowieckiego.
5. **Szlak żółty MZ-5203-y (21 km.)**
Szlak wiedzie terenami "Kwitnącej Jabłoni". Na szlaku znajdują się pomniki oraz ciekawe obiekty architektury sakralnej.
6. **Szlak niebieski (2) MZ-151-n (106,4 km.)**
Szlak wiedzie terenami największej na terenie Polski bitwy pancernej o przyczółek Warecko - Magnuszewski w 1944 roku. Południowa część szlaku związana jest z życiem i twórczością Jana Kochanowskiego.
7. **Szlak zielony (2) MZ-5206-z (5 km.)**
Szlak wiedzie bogatymi w walory przyrodnicze terenami Puszczy Stromieckiej.

Gmina posiada bardzo dobre warunki do uprawiania turystyki rowerowej, m.in. dzięki wytyczonym następującym trasom rowerowym:

1. Studzianki - Grabów nad Pilicą - Warka - Pilica - Ostrołęka - Przyłot - Konary - Czersk - Góra Kalwaria,
2. Kępa Niemojewska - Rozniszew - Mniszew - Przyłot - Ostrołęka - Pilica - Stara Warka - Warka,
3. Warka - Lechanice - Wrociszew - Opodzew - Nowa Wieś - Gołębiów - Murowanka - Laski - Warka.

W gminie Warka najbardziej popularne są spływy kajakowe na trasach:

1. Nowe Miasto – Warka – Mniszew (3 dni, 79km)
2. Białobrzegi – Warka (8-9 h, 30km)
3. Budy Michałowskie – Warka (4-5h, 16km)
4. Biała Góra – Warka (3h, 11,5km)
5. Warka – Mniszew (4-5h, 16km)

Organizacjami działającymi na rzecz rozwoju turystyki w Gminie Warka są Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze im. W. Krawczyka oddział Warka, Lokalna Organizacja Turystyczna „Warkocz Pilicy”. Rozwój turystyki w Gminie wspierają również instytucje lokalne: Urząd Miejski w Warce, Gminna Jednostka Kultury „Dworek na Długiej”, Muzeum im. K. Pułaskiego w Warce, Stowarzyszenie W.A.R.K.A. W zakresie sportu i rekreacji główną rolę w gminie odgrywa Centrum Sportu i Rekreacji w Warce. Przez cały rok oferuje on pełnowymiarową, nowoczesną halę sportową, siłownię, strzelnicę sportową oraz krytą pływalnię z zapleczem sanitarno-socjalnym. W ramach ośrodka funkcjonują następujące sekcje sportowe: strzelecka, halowej piłki nożnej chłopców i dziewcząt, piłki siatkowej chłopców i dziewcząt, młodzieżowa sekcja tenisa stołowego i lekkoatletyki. Poza CSiR-em funkcjonują także: Wareckie Towarzystwo Siatkówki (II liga mężczyzn) i Klub Sportowy „Warka” oraz inne kluby sportowe.

Klub Sportowy WARKA powstał w 1945 roku skupia 4 drużyny piłki nożnej-seniorzy oraz 3 grupy młodzieżowe. Zmodernizowany niedawno stadion Klubu Sportowego „Warka” znajduje się na błoniach nadpilicznych. Obiekt mieści 3 boiska piłki nożnej, 2 korty tenisowe i bieżnię. Przylega do niego miejska strzelnica sportowa, z której w formie użyczenia korzystają Klub Żołnierzy Rezerwy założony w 1973 oraz Stowarzyszenie Warecki Klub Strzelecki. Warecki KŻR może poszczycić się znaczącymi osiągnięciami w skali ogólnopolskiej, a SWKS zarówno sukcesami w skali ogólnopolskiej jak i europejskiej. Sympatyków wioślarstwa zrzesza „Korek” - jeden z najlepszych klubów kajakowych w Polsce.

Na terenie gminy powstała również zabudowa letniskowa, szczególnie w Ostrołęce i Ostrówku, gdzie znajduje się około siedemdziesięciu domków letniskowych, wykorzystywanych głównie w sezonie letnim.

Istniejąca obecnie baza noclegowa zapewnia możliwości uprawiania na terenie gminy rekreacyjnej turystyki pobytowej.

Tabela nr 5. Baza turystyczna

Lp.	Nazwa obiektu	Lokalizacja obiektu
1.	Pokoje noclegowe w Centrum Sportu i Rekreacji	Warka
2.	Hotel Sielanka nad Pilicą	Warka
3.	Kemping Sielanka nad Pilicą	Warka
4.	Zajazd na Winiarach	Warka-Winiary
5.	Biały Pałac Palczew	Palczew Warka
6.	Centrum Gastronomiczno – Hotelarskie Grażyna Kurowska	Warka
7.	Estancia Biała Góra	Biała-Góra - Warka
8.	Gospodarstwo Agroturystyczne - Lucyna i Szczepan Gabler	Warka
9.	Zajazd „Akomex”	Warka
10.	Stacja paliw JANPOM	Warka
11.	Pokoje noclegowe w obiekcie Wrzosowe Wzgórze	Magierowa Wola Warka

Źródła: www.warka.pl

Dalszy rozwój turystyki jest jednym z priorytetów polityki gminy określonych w strategiach i innych dokumentach planistycznych.

7. Zagospodarowanie przestrzenne i budownictwo mieszkaniowe

Zagospodarowanie przestrzenne

Podstawowymi dokumentami planistycznymi do 2003 roku były uchwalone w 1992 i 1993 roku miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego gminy Warka oraz miasta Warka. W oparciu o nie prowadzona była w tych latach polityka zagospodarowania przestrzennego, a więc wydawane były decyzje o warunkach zabudowy i pozwolenia na budowę. Aktualnie opracowywane jest studium uwarunkowania i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Warka, które jest dokumentem wyjściowym przy opracowywaniu planów zagospodarowania przestrzennego. Obecnie gmina Warka nie posiada opracowanego jednolitego planu zagospodarowania przestrzennego. Istnieją natomiast cztery obowiązujące plany miejscowe. Są to plany pod nazwą:

1. „Cmentarna”,
2. „Winiary III”,

3. „Teren przy ul. Gośniewskiej”,
4. „Ciemniewskiego”.

Łącznie obejmują one powierzchnię stanowiącą ok. 47 ha obszaru gminy (obszar gminy wynosi: 26 265 ha).

Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego „Cmentarna” zatwierdzony został uchwałą Rady Miejskiej w Warce Nr XLII/437/01 z dnia 22 czerwca 2001 r., następnie zmieniony uchwałą Rady Miejskiej w Warce Nr XXXII/215/08 z dnia 30 października 2008 r.

Granice terenu objętego planem wyznaczone są przez:

- od północy południową linią rozgraniczającą pasa drogowego ulicą Ciemniewskiego,
- od wschodu zachodnią linią (ogrodzeniem) działek zabudowanych leżących wzdłuż ulicy Ledóchowskiego,
- od strony południowo-zachodniej północną granicą pasa drogowego ul. Pułaskiego,
- od zachodu wschodnią granicą pasa drogowego ul. Cmentarnej.

W przeważającej części planu podstawową funkcją terenu jest zabudowa jednorodzinna wolnostojąca, a jako uzupełniająca zabudowa mieszkaniowo usługowa (handel detaliczny, usługi biurowe, usługi oświaty, usługi rekreacji, usługi zdrowia i opieki) oraz zabudowa usługowo-rzemieślnicza (motoryzacja, kamieniarstwo).

Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „Cmentarna” w mieście Warka realizuje zawarte w studium kierunki rozwoju struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta, ustalając na tym obszarze funkcje obiektów użyteczności publicznej, przy uwzględnieniu istniejących uwarunkowań i stanu zainwestowania terenu objętego zmianą planu oraz terenów sąsiednich.

Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego „Winiary III” zatwierdzony uchwałą Rady Miejskiej w Warce Nr XLII/438/01 z dnia 22 czerwca 2001 r. Plan obejmuje dwie enklawy na obrzeżach miasta: „obszar A” w granicach wyznaczonych przez:

- od północy - linią łączącą północną granicę ulic Jesiennej i A. Lewandowskiej,
- od wschodu - wschodnią granicą ulicy Dominikańskiej,
- od południa - południową granicą działki nr 792/51,
- od zachodu - linią wyznaczoną przez zachodnią granicę działki 792/51 oraz „obszar B” w granicach działki nr 2 553, położonej w północnej części miasta, na zachód od ul. Parkowej. Plan ustala jako podstawową funkcję terenu, zabudowę mieszkaniową jednorodziną, a jako dopuszczalną zabudowę mieszkaniowo-usługową z wbudowanymi usługami.

Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego „Teren przy ulicy Gośniewskiej” zatwierdzony uchwałą Rady Miejskiej w Warce NR V/35/03 z dnia 24 stycznia 2003 roku. Granice terenu objętego planem wyznaczone są przez:

- od północy - granicą administracyjną miasta Warki i wsi Laski oraz północną granicą pasa drogowego drogi łączącej ul. Gośniewską z terenami miasta Warki leżącymi po drugiej stronie torów kolejowych,
- od wschodu - wschodnią granicą ul. Gośniewskiej,
- od południa - południową granicą pasa drogowego ul. Kolejowej do granicy z terenami kolejowymi,
- od zachodu - wschodnią granicą torów kolejowych w Warce.

Plan dotyczy w większości funkcjonującego zakładu Grupa Żywiec S.A. Browar w Warce i obejmuje teren użytkowany przez ww. zakład. W związku z powyższym przeznaczeniem

podstawowym terenu jest zabudowa o charakterze przemysłowym, a przeznaczeniem dopuszczalnym zabudowa magazynowo-składowa oraz usługi o charakterze przetwórstwa artykułów spożywczych i usługi rzemieślnicze.

Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego „Ciemniewskiego” zatwierdzony uchwałą Rady Miejskiej NR XIV 152/03 z dnia 28 listopada 2003 r. (ze sprostowaniem błędów w uchwale Rady Miejskiej w Warce Nr XXIII/230/04 z dnia 30 listopada 2004 r.). Granice terenu objętego planem wyznaczone są przez:

- od północy - południową granicą działki nr 751,
- od wschodu - wschodnią granicą działki nr 745,
- od południa - północną linią rozgraniczenia ul. ks. Ciemniewskiego,
- od zachodu - ulicą Puławską.

Plan ustala jako jedyną dopuszczalną funkcję terenu - zabudowę mieszkaniową jednorodzinną o niskiej intensywności, natomiast nie przewiduje funkcji przemysłowo-usługowej.

Planowane jest stworzenie nowego studium dla Gminy Warka w latach 2014-2015, które będzie uwzględniać uwarunkowania wynikające z:

- dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu,
- występowania obiektów i terenów chronionych,
- stanu i funkcjonowania środowiska przyrodniczego i kulturowego,
- prawa własności gruntów,
- jakości życia mieszkańców,
- zadań służących realizacji ponad lokalnych celów publicznych.

Celem studium będzie określenie długofalowej polityki przestrzennej gminy oraz poszukiwanie optymalnych i docelowych rozwiązań w oparciu o wstępne określenie:

- obszarów objętych ochroną środowiska przyrodniczego i kulturowego,
- lokalnych wartości zasobów środowiska przyrodniczego i jego zagrożenia
- obszarów rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- obszarów zabudowanych ze wskazaniem terenów wymagających przekształceń i rehabilitacji,
- kierunków rozwoju komunikacji i infrastruktury technicznej,
- obszarów przeznaczonych pod zabudowę ze wskazaniem obszarów przewidzianych do zorganizowanej działalności inwestycyjnej,
- obszarów dla których sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jest obowiązkowe lub ze względu na istniejące uwarunkowania i potrzeby jest niezbędny do dalszego prawidłowego funkcjonowania gminy.

Dotychczasowe studium uchwalone zostało przez Radę Miasta w Warce dnia 24 czerwca 1999 roku, uchwałą nr XII/129/99. Dokument ten podkreśla w znacznym stopniu wartość struktury przyrodniczej gminy, która w szerokim rozpatrywaniu terenów zakładów przemysłowych w gminie ma ogromne znaczenie. Zasoby środowiska przyrodniczego pojmowane są w 3 kategoriach:

- **obiekty prawnie chronione:** lasy - zgodnie z obowiązującymi przepisami o lasach, dolina rzeki Pilicy - jako obszar chronionego krajobrazu;
- **obszary proponowane:** rezerwat kserotermiczny „Stara Warka”, rezerwat ornitologiczny „Ławice Podgórzyckie”, oraz uznanie za Park Krajobrazowy, nadpilickiego obszaru chronionego krajobrazu;

- **obszary systemu ekologicznego:** doliny rzek Pilicy i Wisły, które wyróżniają się walorami przyrodniczymi i krajobrazowymi, mają znaczenie w skali krajowej natomiast rzeka Czarna tworzy korytarz ekologiczny o znaczeniu regionalnym.

Ponadto w Studium ujęte są działania odnoszące się do ochrony zasobów przyrodniczych jak: ochrona użytków ekologicznych w granicach miasta, kształtowanie struktury zadrzewień wzdłuż tras komunikacyjnych, tworzenie stref ochronnych wokół obiektów uciążliwych (takich jak zakłady przemysłowe).

Budownictwo mieszkaniowe

Na terenie Miasta Warki występuje budownictwo mieszkaniowe jednorodzinne i wielorodzinne. Dominującą formą zabudowy jest budownictwo jednorodzinne. W zasobach mieszkaniowych na terenie gminy dominują:

- zasoby osób fizycznych
- zasoby spółdzielni mieszkaniowej
- komunalne zasoby mieszkaniowe

Niewielki procent stanowią zasoby zakładów pracy i pozostałych podmiotów.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego www.stat.gov.pl, stan na koniec 2012 roku, w gminie znajduje się 6 576 mieszkań o łącznej powierzchni użytkowej 551 783 m². Przeciętna powierzchnia użytkowa jednego mieszkania w gminie wynosi 83,9 m² - dla porównania średnia wielkość mieszkania w powiecie grójeckim wynosi 77,2 m², a w województwie mazowieckim 69,3 m². Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań w mieście Warka jest mniejsza (średnia to 74,4m²) niż mieszkań budowanych na obszarze wiejskim (średnia 101,2 m²).

Gospodarka mieszkaniem komunalnym jest bardzo ważnym elementem polityki społecznej realizowanej przez samorząd. Obowiązek opracowania i uchwalenia wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy nałożony został w ustawie z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu Cywilnego. Ustawa ta nakłada na gminy, jako zadania własne, obowiązek tworzenia warunków do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej oraz zapewnienia lokali socjalnych i lokali zamiennych a także zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych gospodarstw domowych o niskich dochodach.

Rada Miejska w Warce uchwałą nr LXIII/ 383/10 z dnia 29 lipca 2010 r. w sprawie uchwalenia wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy Warka na lata 2010-2014 określiła podstawowe kierunki funkcjonowania budownictwa komunalnego. Uchwała ta zawiera:

- stan techniczny mieszkań komunalnych,
- prognozę dotyczącą zmian w zasobach komunalnych,
- analizę potrzeb oraz plan remontów,
- planowaną sprzedaż lokali,
- zasady polityki czynszowej,
- źródła finansowania gospodarki mieszkaniowej na lata 2010-2014.

Gospodarowanie zasobem gminnym polega w szczególności na:

- ewidencjonowaniu nieruchomości,
- sporządzaniu planów wykorzystania zasobu mieszkaniowego,

- zabezpieczeniu nieruchomości przed uszkodzeniem lub zniszczeniem,
- wykonywaniu czynności związanych z naliczaniem należności i windykacją tych należności,
- podejmowaniu czynności w postępowaniach sądowych o roszczenia w stosunku najmu i dzierżawy lub innych praw rzeczowych na nieruchomości.

Zarządzanie zasobami mieszkaniowymi należącymi do gminy Warka odbywa się w stosunku do :

- lokali komunalnych,
- lokali stanowiącymi współwłasność.

W poszczególnych formach i rodzajach budownictwa mieszkaniowego występuje znaczne zróżnicowanie struktury mieszkań oraz ich powierzchni użytkowej. Największe lokale mieszkalne realizowane są w budownictwie indywidualnym. Komunalny zasób mieszkaniowy tworzą lokale mieszkalne znajdujące się w budynkach stanowiących w całości własność gminy lub stanowiących udziały w wspólnotach mieszkaniowych. W zasobach tych pozostaje 311 mieszkań o powierzchni 11 652,01 m².

Szczegółowe dane odnośnie sytuacji mieszkaniowej w gminie zawierają poniższe tabele:

Tabela nr 6. Zasoby mieszkaniowe według lokalizacji

Lokalizacja	Ogółem	Miasto	Wieś
Ogółem mieszkania	6 576	4 244	2 332
Izby	25 938	15 916	10 022
Powierzchnia użytkowa mieszkań	551 783	315 856	235 927

Źródło: GUS z 2012 r.

Tabela nr 7. Stan techniczny zasobów mieszkaniowych gminy Warka. Wielkość zasobów mieszkaniowych gminy oraz lokali własnościowych administrowanych przez Urząd Miejski w Warce wg stanu na dzień 31.12.2013r.

Lp.	Miejscowość	Ilość budynków	Powierzchnia użytkowa (m ²)		Ilość lokali	
			Komunalne	Własnościowe	Komunalne	Własnościowe
1.	Warka w tym:					
	- budynki komunalne (miasto i wieś tj. <i>Murowanka, Gośniewice i Stara Warka</i>)	30	5.101,28	-	161	-
	- budynki Wspólnot Mieszkaniowych (<i>administrowane przez Urząd Miejski w Warce</i>)	11 w tym: pl. Czarnieck. 5, ul.Senator.14 i 16, u.Długa 6, ul. Krótka 4, ul. Polna 4, ul. Puławska 37, ul. Lipowa 3,5,7,9.	2.167,03	1505,15	46	33
	- budynki Wspólnot Mieszk. (<i>wyodrębniony Zarząd</i>)	10 w tym: ul. Warszawska 28, ul. Polna 19a, ul. Fabrycz. 7 i 7a, ul.Długa 5, ul. Długa 10, os. Wyso -ckiego bloki nr 1,2,3 i 4.	3.245,58	-	82	224
	- mieszkania przy szkołach (<i>administrowane przez Dyrektora szkoły</i>)	7 przy szkołach: w Nowej Wsi, Konarach, WrociszewieMichałowie, Dębnowoli, Ostrołęce i w PSP nr 2 Warka.	1.138,12	-	22	-
	Razem:	57	11.652,01	1.505,15	311	257

Tabela nr 8. Mieszkania zamieszkałe według stopnia wyposażenia w instalacje techniczno sanitarne

Lokalizacje:	Ogółem mieszkania	Miasto	Wieś
Instalacja techniczno- sanitarna:			
- wodociąg	6 133	4 168	1 965
- ustęp splukiwany	6 037	4 106	1 931
- łazienka	5 848	3 996	1 852
- centralne ogrzewanie	5 425	3 822	1 603
- gaz sieciowy	1 080	996	84

Źródło: GUS 2012 r.

8. Infrastruktura techniczna

Sieć transportowa (kolejowa, drogowa, transport publiczny)

Ważnym elementem infrastruktury technicznej gminy jest istniejąca bardzo dogodna sieć drogowo-kolejowa. Gminę (na styku z gminą Góra Kalwaria) przecina droga krajowa nr 79 łącząca Warszawę z Koziencami.

Przez Warkę ponadto prowadzą dwie drogi wojewódzkie:

- Warszawa - Warka - Białobrzegi (nr 731),
- Grójec - Warka - Koziencice (nr 730).

Pozostałe drogi (powiatowe i gminne) tworzą podstawowy układ drogowy wewnętrznych rozwiązań komunikacyjnych, przy jednoczesnym zachowaniu śródmiejskiego i historycznego układu ulic w centrum miasta.

Tabela nr 9. Długość dróg na terenie gminy Warka

Lp.	Kategoria dróg	Na terenie gminy Warka
1.	Krajowe	5,28 km
2.	Wojewódzkie	38,9 km
3.	Powiatowe	87 km
4.	Gminne	110,3 km

Źródło: Urząd Miejski w Warce.

Wartym podkreślenia jest fakt bliskości bardzo ważnego skrzyżowania dróg krajowych. W Grójcu krzyżuje się droga krajowa nr 7 biegnąca z Warszawy do Krakowa (pokrywająca się z transeuropejską trasą E77), z drogą krajową nr 50, która pełni rolę odległego objazdu Warszawy dla ciężkiego transportu kołowego dla kierunku wschód-zachód. Istotną rolę w komunikacji gminy odgrywa kolej. Warka leży przy modernizowanym

szlaku kolejowym Warszawa - Kielce - Kraków - Zakopane, w odległości 53 km od stolicy i 46 km od Radomia. Codziennie przez Warkę przejeżdżają ok. 20 pociągów w kierunku Warszawy oraz Radomia. Gmina posiada dogodne połączenia autobusowe (PKS) z Warszawą, Koźmicami, Grójcem i Białobrzegami.

Sieć wodociągowa

Zbiorowe zaopatrzenie Miasta i Gminy w wodę odbywa się z ujęć głębinowych. Dla potrzeb gminnego, zbiorowego zaopatrzenia w wodę pracuje sześć stacji uzdatniania wody o następującej wydajności:

Tabela nr 10. Stacje Uzdatniania Wody w Mieście i Gminie Warka.

Lp.	Stacja Uzdatniania Wody	Max. pobór wód (m ³ /dobę)
1.	Pilica	540
2.	Piaseczno	400
3.	Dębnowola	360
4.	Gośńiewice	480
5.	Bończa	616
6.	Warka	3 000
Razem		5 396

Źródło: Urząd Miejski w Warce.

SUW Pilica - Decyzja Starosty Powiatu w Grójcu ważna do 22.05.2017 r. zezwala na maksymalny pobór wód w ilości: 22,5m³/h, średnio 540 m³/dobę. Składa się z studni głębinowej zlokalizowanych na działce o nr ewidencyjnych 170/3 w miejscowości Pilica. SUW Pilica zmodernizowano w 2007 r.

SUW Piaseczno - Decyzja Starosty Powiatu w Grójcu ważna do 16.12.2017 r. zezwala na maksymalny pobór wód w ilości: 25m³/h, średnio 400m³/dobę. Składa się z dwóch studni głębinowych zlokalizowanych na działce o nr ewidencyjnych 201 w miejscowości Piaseczno. SUW Piaseczno wybudowano w 1976 r.

SUW Dębnowola - Decyzja Starosty Powiatu w Grójcu ważna do 20.06.2016 r. zezwala na maksymalny pobór wód w ilości: 25m³/h, średnio 360m³/dobę. Składa się z dwóch studni głębinowych zlokalizowanych na działce o nr ewidencyjnych 60/42, 60/43 w miejscowości Dębnowola. SUW Dębnowola wybudowano w 1967 r.

SUW Gośńiewice - Decyzja Starosty Powiatu w Grójcu ważna do 27.01.2017 r. zezwala na maksymalny pobór wód w ilości: 30m³/h, średnio 480m³/dobę. Składa się z studni głębinowej zlokalizowanych na działce o nr ewidencyjnych 166 w miejscowości Gośńiewice. SUW Gośńiewice wybudowano w 1995 r.

SUW Bończa - Decyzja Starosty Powiatu w Grójcu ważna do 25.06.2018 r. zezwala na maksymalny pobór wód w ilości: 35m³/h, średnio 616m³/dobę. Składa się z dwóch studni głębinowych zlokalizowanych na działce o nr ewidencyjnej 472/1 w miejscowości Bończa. SUW Bończa zmodernizowano w latach 2010-2012 r.

SUW Warka - Decyzja Starosty Powiatu w Grójcu ważna do 20.06.2033 r. zezwala na maksymalny pobór wód w ilości: 200 m³/h, średnio 3000 m³/dobę. SUW Warka zmodernizowano w 2012 r.

Tabela nr 11. Zmiana długość magistrali oraz sieci rozdzielczej w poszczególnych latach

Rok	Długość sieci rozdzielczej	Ilość przyłączy
2010	32,1 km	410 sztuk
2011	36, 3 km	444 sztuk
2012	36,3 km	529 sztuk

Źródło: Urząd Miejski w Warce.

Tabela nr 12. Ujęcia wody na terenie gminy Warka

Lp.	Nazwa ujęcia	Lokalizacja	Głębokość	Q eksploatacyjne
1.	Pilica	Pilica	53,5 m	30 m ³ /h
2.	Piaseczno 1a	Piaseczno	42 m	34 m ³ /h
3.	Piaseczno 2	Piaseczno	40 m	34 m ³ /h
4.	Dębnowola nr 3	Dębnowola	50 m	44 m ³ /h
5.	Dębnowola nr 5	Dębnowola	49 m	45 m ³ /h
6.	Gośniewice	Gośniewice	45 m	37 m ³ /h
7.	Bończa nr 1	Bończa	41 m	36 m ³ /h
8.	Bończa 2	Bończa	42 m	36 m ³ /h

Źródło: Urząd Miejski w Warce.

Charakterystyka sieci wodociągowej przedstawia się następująco:

- długość czynnej sieci wodociągowej rozdzielczej na terenie gminy wynosi 87 km,
- połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania - 2 462 szt.;
- ludność korzystająca z sieci wodociągowej - 13 210 osób;
- ludność korzystająca z sieci wodociągowej w mieście - 11 088 osób;
- zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca - 23,2m³;
- zużycie wody w gospodarstwach domowych w mieście na 1 mieszkańca - 34,4m³;
- zużycie wody w gospodarstwach domowych na wsi na 1 mieszkańca - 5,8m³.

Mieszkańcy niezwodociągowanych części gminy zaopatrują się w wodę w większości ze studni wierconych lub kopanych o małej wydajności bazując przeważnie na własnych urządzeniach pompowo-hydroforowych. Stopień zwodociągowania Miasta i Gminy Warka wynosi 98,2 %, natomiast obszarów wiejskich 84,3 %. Układ sieci wodociągowej w mieście Warka jest rozbudowany.

Uzdatnianie wody na SUW: Pilica, Dębnowola, Piaseczno, Gośniewice odbywa się na filtrach ciśnieniowych gdzie przebiega proces usuwania związków żelaza, a następnie związków manganu. Woda ze studni głębinowych na filtry podawana jest po wcześniejszym napowietrzeniu w aeratorze. Woda po przejściu przez filtry kierowana jest na hydrofony. W rurociąg tłoczny do sieci włączona jest instalacja do dezynfekcji wody (chloratory) .

Uzdatnianie wody na SUW Bończa odbywa się na filtrach ciśnieniowych gdzie przebiega proces usuwania związków żelaza, a następnie związków manganu. Woda ze studni głębinowych na filtry podawana jest po wcześniejszym napowietrzeniu w aeratorze. Woda po przejściu przez filtry kierowana jest na dwukomorowy zbiornik wody uzdatnionej o pojemności 300 m³. Do sieci woda jest tłoczona poprzez pompy odśrodkowe III stopnia magistralą wodociągową Ø160mm. W rurociąg tłoczny do sieci włączona jest instalacja do dezynfekcji wody (chloratory). Pracą pomp głębinowych sterują czujniki poziomu wody w zbiornikach wody uzdatnionej.

Miasto i Gmina Warka posiada program rozwoju sieci wodociągowej o nazwie: „Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla miasta i gminy Warka opracowane na lata 2014-2030.

W gminie Warka sprawami gospodarki wodociągowo-kanalizacyjnej zajmuje się Zakład Usług Komunalnych w Warce Sp. z o. o., którego działalność opisano w dalszej części opracowania.

Sieć kanalizacyjna

Stopień skanalizowania Miasta i Gminy Warka wynosi około 68,9 %. Korzysta z niej 10 355 osób na terenie gminy. Funkcjonują tu dwa systemy kanalizacyjne:

1. System kanalizacyjny grawitacyjno-ciśnieniowy w Warce oparty na mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków, który obsługuje Warkę i Starą Warkę. Oczyszczalnia przyjmuje także ścieki przemysłowe pochodzące głównie od miejscowych zakładów przemysłowych posiadających własne podczyszczalnie. Ich udział w stosunku do średniej ilości ścieków dopływających wynosi 70%. Osady ściekowe wykorzystywane są do rekultywacji składowiska miejskiego, a także rekultywacji gruntów i w rolnictwie. System kanalizacyjny w Warce, ze względu na duże różnice wysokości jest grawitacyjno-ciśnieniowy. System posiada dwie główne przepompownie ścieków, jedna przy ul. Pułaskiego 2 (Przep. 1), druga przy ul. Filtrowej (Przep. 2) oraz ok. 100 przepompowni przydomowych typu UZT. Sieć zbudowana jest w 60% z rur kamionkowych o średnicy DN 250-400 i ok. 40% z PVC o średnicy DN 200-300. Do Przep. 2 prowadzi rurociąg betonowy o DN 600. Przewody tłoczne z Przepompowni 2 są z materiału PE 400. Punktem docelowym dla ścieków jest oczyszczalnia ścieków w Warce, gdzie ma miejsce proces oczyszczania. Tu też dowożone są nieczystości ze zbiorników bezodpływowych zlokalizowanych głównie na terenie gminy. Odbiornikiem dla tej oczyszczalni jest rzeka Pilica.

2. System kanalizacyjny, grawitacyjno-ciśnieniowy oparty na mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków typu Eco-line, do którego podłączona jest miejscowość Konary

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO MIASTA I GMINY WARKA NA LATA 2014-2020
(ok. 95% mieszkańców tej miejscowości). Z oczyszczalni tej osady ściekowe przewożone są wozami asenizacyjnymi do przeróbki w oczyszczalni w Warce.

Łączna długość sanitarnej sieci kanalizacyjnej na terenie Miasta i Gminy Warka wynosi 61 km.

Tabela nr 13. Długość sieci rozdzielczej oraz ilość przyłączy na terenie Miasta i Gminy Warka

Rok	Długość sieci rozdzielczej (km)	Ilość przyłączy (sztuk)
2010	11,9	172
2011	17	173
2012	17	194

Źródło: Urząd Miejski w Warce.

- Na terenie Miasta i Gminy znajdują się jeszcze 5 oczyszczalni o znaczeniu lokalnym:
- oczyszczalnia przy Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych w Nowej Wsi o przepustowości 80 m³/d.
  - zakładowa podczyszczalnia Grupa Żywiec S.A. Browar w Warce, o przepustowości 2 400-3 840 m³/d,
  - zakładowa podczyszczalnia Warwin S.A. (1 500 m³/d),
  - zakładowa podczyszczalnia Zakładu Koncentratów (obecnie Zakład GOMAR Pińczów) (1 500 m³/d).
  - oczyszczalnia ścieków w Konarach o przepustowości dopuszczalnej 138 m³/d

Tabela nr 14. Charakterystyka sieci kanalizacyjnej na terenie gminy Warka

Miejscowość	Liczba mieszkańców w miejscowości	Liczba mieszkańców podłączonych	Procent obsługiwanych mieszkańców	Długość sieci kanalizacyjnej (w km)	Ilość przyłączy
Warka	11 666	9 243	77	49	1 316
Stara Warka	314				
Konary,	377	356	61	11,9	172
Magierowa Wola	212				
Wichradz	213	107	51	5,1	21

Źródło: ZUK w Warce sp. z o.o.

Tabela nr 15. Charakterystyka oczyszczalni ścieków, zlokalizowanych na terenie gminy Warka eksploatowanych przez ZUK w Warce sp. z o.o.

Oczyszczalnia	Typ oczyszczalni	Średnia ilość ścieków (m ³ /d)	Dopuszczalna maksymalna ilość ścieków (m ³ /d)	Sprawność oczyszczalni [%]	Odbiornik ścieków
Miejska oczyszczalnia ścieków w Warce (rok budowy 1973, zmod. 2004)	Mechaniczno biologiczna z procesami nityfikacji, denityfikacji i detosfatacji	3 538	9 900	99	Rzeka Pilica
Gminna oczyszczalnia ścieków w Konarach (ukończ. 2000)	Mechaniczno-biologiczna typu Eco-line	100	138	99	Kanał A (starorzecze Pilicy)

Źródło: Urząd Miejski w Warce.

Ogólny stan techniczny rurociągów jest dobry. Należy zasygnalizować jednak, że instalacje wykonane z żeliwa charakteryzują się dużą awaryjnością i wymagają modernizacji i wymiany.

Sieć ciepłownicza

Gmina Warka zasilana jest w energię ciepłą poprzez system zakładowych, komunalnych, osiedlowych (spółdzielczych) i indywidualnych kotłowni. Obecnie zaopatrzenie w energię ciepłą następuje poprzez wykorzystanie tradycyjnych źródeł energii. W gminie funkcjonuje 26 kotłowni, z których większość opalana jest paliwami ekologicznymi.

Tabela nr 16. Zestawienie kotłowni pracujących na terenie Miasta i Gminy Warka

Lokalizacja	Użytkownik/zarządzający	Moc [MW]	Paliwo	Zużycie paliwa rocznie
Warka, os 35 lecia 9	ZUK	8,0	Gaz	1 800 000 m ³
Warka, ul. Fabryczna 7A	ZUK	0,38	Gaz	95 000 m ³
Warka, ul Puławska 37	ZUK	0,72	Gaz	22 000 m ³
Warka, ul. Polna 19A	ZUK	0,565	Gaz	120 000 m ³
Warka, ul. Warszawska 28	ZUK	0,405	Gaz	100 000 m ³
Warka, ul Grójecka 24	ZUK	0,5	Węgiel	171,5 Mg
Warka, ul. Wysockiego 3	ZUK	0,865	Gaz	160 000 m ³

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO MIASTA I GMINY WARKA NA LATA 2014-2020

Warka, ul. Farna 4	ZUK	0,08	Gaz	28 000 m ³
Warka, Pl St. Czarnieckiego	ZUK	0,132	Gaz	35 000 m ³
Warka, ul. Ks.K. Mazowieckiego	Spółdzielnia mieszkaniowa	0,41	Gaz	100 000m ³
Michałów - PSP	Urząd Miejski	0,08	Węgiel	65,0 Mg
Dębnowola - Gimnazjum	Urząd Miejski	0,1	Węgiel	56,16 Mg
Konary - PSP	Urząd Miejski	0,16	Olej opałowy	30 tys. l
Wrociszew - PSP	Urząd Miejski	0,1	Gaz	18 864m ³
Gośńewice - PSP	Urząd Miejski	0,028	Olej	7 490 l
Ostrołęka - PSP	Urząd Miejski	0,09	Olej opałowy	16 609 l
Warka, ul Wójtowska 1-UG	Urząd Miejski	0,03	Gaz	5 500 m ³
Warka, ul. Warszawska 24	Urząd Miejski	0,54	Gaz	73 740 m ³
Warka	Grupa Żywiec S.A. Browar w Warce	7,8 6,5	Olej, biogaz Olej, gaz	Brak danych
Warka	Warwin S.A	3x 4,23 2,93	Węgiel Gaz	Brak danych
Warka, oczyszczalnia ścieków	ZUK	0,105	Olej opałowy	10 000 dm ³
Warka	GOMAR Pińczów	5,328 3,335 6,5	Olej, gaz	Brak danych
Warka	DANKO Hodowla Roślin Sp. z o.o.	2x0,13	Olej	Brak danych
Nowa Wieś	ZSP	4x0,53 2x0,29	Węgiel	770 t
Winiary	Warwin S.A	0,466	Gaz	Brak danych

Źródło: ZUK Sp. z o.o. w Warce.

Mieszkańcy budynków jednorodzinnych zaopatrują się w ciepło z indywidualnych źródeł. Szacuje się, że w około 50% są to ekologiczne kotłownie wykorzystujące olej opałowy, gaz ziemny lub gaz propan-butan, a pozostałe około 50% to tradycyjne kotłownie na paliwa stałe (przeważnie różne gatunki węgla). Planowanie energetyczne głównie polega na określeniu wielkości zapotrzebowania na ciepło w danym regionie. Obecnie potrzeby cieplne Miasta i Gminy Warka pokrywane są poprzez system zakładowych, komunalnych, osiedlowych (spółdzielczych) i indywidualnych kotłowni. Gmina Warka, obok Grójca i Mogielnicy, posiada najbardziej rozwinięty system zaopatrzenia sieciowego w ciepło w powiecie. Kotłownie lokalne są własnością różnych podmiotów i instytucji, w tym zakładów przemysłowych, przedsiębiorstw, placówek służby zdrowia, szkół, spółdzielni mieszkaniowej, wspólnot mieszkaniowych oraz gminy (w zarządzie Zakładu Usług Komunalnych w Warce Sp. z o.o.). Na terenach wiejskich gminy dominuje budownictwo jednorodzinne z własnymi indywidualnymi źródłami ciepła wbudowanymi u poszczególnych odbiorców. Wszystkie obiekty i mieszkania na terenie wiejskim oraz w mieście są zasilane

w ciepło, na potrzeby grzewcze oraz na przygotowanie ciepłej wody użytkowej, z własnych indywidualnych źródeł.

W związku z powyższym brak jest szczegółowych danych odnośnie mocy, rodzaju czy wieku poszczególnych źródeł ciepła. Ze względu na to, że wszystkie piece lub kotłownie indywidualne zasilają tylko obiekty, w których są zainstalowane, należy zakładać, że są to źródła ciepła o mocach rzędu kilku kilowatów, a w nielicznych przypadkach, gdy kotłownia ogrzewa większy obiekt (szkoły i urzędy itp.) istnieją źródła ciepła o mocach kilkudziesięciu kilowatów. Kotłownie działają głównie w oparciu o węgiel i ekogroszek.

Na terenie gminy funkcjonuje Zakład Usług Komunalnych w Warce Sp. z o.o. oddział Energetyki Ciepłej- którego podstawowym zadaniem jest m.in. eksploatacja, konserwacja, remonty sieci i urządzeń do produkcji ciepłej wody i centralnego ogrzewania oraz produkcja, przesyłanie i dystrybucja ciepła. Zakres działania obejmuje miasto Warka (kotłownie, sieci i instalacje) i odbywa się na podstawie koncesji Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki.

Zakład Usług Komunalnych w Warce Sp. z o.o.

W gminie Warka organizowaniem gospodarki komunalnej zajmuje się Zakład Usług Komunalnych w Warce Sp. z o.o., będący komunalną spółką z ograniczoną odpowiedzialnością dla, której gmina Warka jest stuprocentowym udziałowcem. Zakład realizuje zadania na rzecz miasta i gminy z zakresu jak poniżej:

- Energetyka ciepła
  - eksploatacja, konserwacja, remonty sieci i urządzeń do produkcji ciepłej wody i centralnego ogrzewania,
  - produkcja, przesyłanie i dystrybucja ciepła,
- Wodociągi i kanalizacja
  - zapewnienie wydobycia wody ze studni głębinowych,
  - uzdatnianie wody w procesie technologicznym,
  - eksploatacja i utrzymanie w ruchu urządzeń i sieci wodociągowych,
  - konserwacja i usuwanie awarii urządzeń i sieci wodociągowych,
  - eksploatacja i utrzymanie w ruchu urządzeń i sieci kanalizacyjnych,
  - konserwacja i usuwanie awarii urządzeń i sieci kanalizacyjnych,
  - oczyszczanie ścieków w procesie technologicznym na oczyszczalni,
  - świadczenie usług dla ludności w zakresie wodno-kanalizacyjnym,
  - wykonywanie zadań inwestycyjnych na zlecenie UM w zakresie wodno-kanalizacyjnym.
- Oczyszczanie Miasta
  - utrzymanie czystości i porządku w mieście,
  - utrzymanie zieleni miejskiej,
  - odbiór i utylizacja odpadów komunalnych,
  - sprzątanie ulic i placów miejskich oraz posesji komunalnych,
  - utrzymanie i eksploatacja gminnego składowiska odpadów komunalnych,
  - utrzymanie dróg gminnych,
  - świadczenie usług transportowych – odpadów komunalnych,
  - zapewnienie przejezdności dróg gminnych i chodników w okresie zimowym,
  - obsługa imprez masowych,

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO MIASTA I GMINY WARKA NA LATA 2014-2020

- likwidacja dzikich wysypisk,
- obsługa szaletu miejskiego,
- odbior elektroodpadów,
- Inne po uzgodnieniu
- Usługi pozostałe i remontowe
  - Stacja paliw
  - Usługi remontowo-budowlane
  - Usługi pogrzebowe (cmentarz komunalny)

Sieć energetyczna

Miasto i Gmina Warka zasilane są w energię elektryczną, dostarczaną przez Polską Grupę Energetyczną Dystrybucja Spółka Akcyjna (PGE Dystrybucja s.a.). Bezpośrednią obsługą odbiorców zajmuje się PGE Oddział Skarżysko-Kamienna. W zakresie zadań Zakładu pozostają przesył i sprzedaż energii oraz konserwacja i rozbudowa linii przesyłowych i urządzeń elektroenergetycznych. W Warce znajduje się posterunek energetyczny. Awarie sieci usuwane są przez Pogotowie Energetyczne.

Przez teren Miasta i Gminy Warka przebiegają następujące linie wysokiego napięcia WN:

- 220 kV dwutorowa linia relacji Mory-Kozienice, Piaseczno-Kozienice,
- 110 kV linia relacji Kozienice-Grójec.

Główne Punkty Zasilania GPZ, w których następuje transformacja wysokiego napięcia WN - 110 kV na napięcie średnie SN - 15 kV, a następnie rozdzielnie na poszczególne ciągi sieciowe, usytuowane są w:

- Warce - 110/ 15 kV, o mocy 2 X 16 MVA,
- Michalczew - 110/15 kV, o mocy 6,3 MVA.

Tabela nr 17.

Długość linii energetycznych przebiegających przez obszar Miasta i Gminy

Wyszczególnienie	Linie wysokiego napięcia WN (km)	Linie średniego napięcia SN(km)	Linie niskiego napięcia NN (km)	Razem linie energetyczne (km)
Kable	0,0	25,7	48,2	73,9
Napowietrzne	9,8	176,1	249,9	426,0
Razem	9,8	201,8	298,1	499,9

Źródło: Urząd Miejski w Warce.

Energia elektryczna dostarczana jest do odbiorców siecią średniego i niskiego napięcia, którą tworzą głównie linie napowietrzne. Jedynie 10 % sieci stanowią linie podziemne- kable. Transformacja napięcia z 15 na 0,4kV odbywa się za pomocą 212 stacji transformatorowych, rozmieszczonych na obszarze całego Miasta i Gminy Warka.

Obecny stan zaopatrzenia w energię elektryczną należy ocenić jako zadowalający. Energia doprowadzona jest do wszystkich obiektów na terenie Miasta i Gminy (odbiorców komunalnych i przemysłowych). Istniejąca sieć elektroenergetyczna w pełni pokrywa zapotrzebowanie mieszkańców. Stan techniczny sieci i urządzeń towarzyszących, z których większość została wykonana w ostatnich 15 latach jest ogólnie dobry. Zadania w zakresie elektroenergetyki na najbliższe lata określa „Projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla i Miasta i Gminy Warka”.

Poprawa stanu istniejącego wymaga nowych inwestycji w zakresie budowy i modernizacji stacji transformatorowych, dostosowanych szczególnie do wymagań sadownictwa (magazynowanie owoców) i przetwórstwa oraz modernizacji istniejących przewodów energetycznych. Planuje się również zamianę linii napowietrznych na kable

ziemne, które są znacznie trwalsze i w mniejszym stopniu narażone na uszkodzenia mechaniczne.

Na terenie Miasta i Gminy Warka zainstalowanych jest 3.080 szt. opraw oświetleniowych (według inwentaryzacji oświetlenia ulicznego na terenie Miasta i Gminy). Roczne zużycie energii elektrycznej za 2012 r. na oświetlenie uliczne wyniosło 2 248 317 kWh.

Sieć gazownicza

Dostawcą gazu ziemnego jest PGNiG SPV4 sp. z o.o. Oddział w Warszawie Zakład w Radomiu, który w celu poprawy stanu technicznego oraz pewności i bezpieczeństwa dostaw gazu dla obecnych i przyszłych odbiorców, jak również stworzenia warunków do zasilania nowych odbiorców, prowadzi systematycznie prace modernizacyjno-remontowe sieci i urządzeń gazowniczych oraz prace budowlane zgodne z planami rozwojowymi miasta i gminy.

Przez teren Warki nie przebiega żaden gazociąg wysokiego ciśnienia. Zasilanie obszaru realizowane jest z gazociągu dystrybucyjnego WC DN200 relacji Promna- Niemojewice poprzez stacje I stopnia w miejscowości Zastruże oraz w miejscowości Warka (na terenie dawnej miejscowości Niemojewice). Na przedmiotowym terenie PGNiG SPV4 sp. z o.o. Oddział w Warszawie Zakład w Radomiu posiada 12,64 km gazociągu wysokiego ciśnienia, 32,75 km gazociągu średniego ciśnienia oraz 7,79 km (612 szt.) przyłączy gazowych.

Tabela nr 18. Zestawienie ilości odbiorców gazu ziemnego na terenie Miasta i Gminy Warka w latach 2008-2012 z podziałem na podstawowe grupy użytkowników

Rok	Użytkownicy gazu (w szt.)						
	Liczba odbiorców gazu - ogółem	Gospodarstwa domowe	w tym:	Przemysł i budownictwo	Usługi	Handel	Pozostali (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo rybactwo)
ogrzewający mieszkania							
2008	570	524	217	9	30	5	2
2009	736	670	237	14	34	17	1
2010	828	773	499	13	27	14	1
2011	911	838	330	19	35	19	0
2012	1 098	1 021	738	19	38	17	3

Źródło: Urząd Miejski w Warce.

W skali powiatu obszar Miasta i Gminy Warka wyróżnia niski wskaźnik zgazyfikowania (źródło danych GUS 2010 r.) określony jako liczba osób korzystających z instalacji gazowej w stosunku do ogółu mieszkańców. Dostęp do gazu ziemnego posiadają wszystkie gminy powiatu, jednak stopień rozbudowy sieci w poszczególnych obszarach jest zróżnicowany. Największy wskaźnik zgazyfikowania notuje się na terenie Grójca (80,4%), najmniejszy w Warce (11,8%), brak zgazyfikacji na terenie gminy Nowe Miasto nad Pilicą.

Głównymi użytkownikami gazu ziemnego na terenie gminy są gospodarstwa domowe - około 93% wszystkich odbiorców. Udział tej grupy odbiorców w wolumenie sprzedaży

wynosi ok. 13%. W strukturze zużycia gazu dominuje wykorzystywanie gazu ziemnego w przemyśle i budownictwie - ponad 80% całkowitego zużycia.

W 738 gospodarstwach domowych gaz sieciowy wykorzystywany był do ogrzewania mieszkań- dane 2012 r. (tj. około 67% wszystkich gospodarstw posiadających przyłącze gazowe). W strukturze zużycia gazu w gospodarstwach domowych dominuje wykorzystywanie gazu ziemnego do ogrzewania mieszkań. Reszta mieszkańców miasta i gminy korzysta z gazu propan-butan dostarczanego indywidualnie w butlach gazowych.

Sieć gazowa jest w dobrym stanie i posiada znaczne rezerwy przepustowości, co pozwala na dalszą jej rozbudowę, a w rezultacie zgazyfikowanie całego Miasta i Gminy na przestrzeni kilkunastu następnych lat.

Sieć telefoniczna

Na terenie Miasta i Gminy Warka działa dwóch operatorów sieci telefonicznej: Telekomunikacja Polska S.A. i Netia Telekom. S.A. TP S.A. zabezpiecza zapotrzebowanie na łącza z CA „Warka” zlokalizowanej przy ul. Warszawskiej oraz z trzech central cyfrowych w Piasecznie, Palczewie i w Konarach. Z centrali wareskiej wyniesione są 2 moduły do Michalczewa i do Nowej Wsi. Główna centrala Netii znajduje się przy ul. Cmentarnej w Warce.

Łączność stacjonarną uzupełnia telefonia komórkowa, a usługi w tym zakresie świadczy na terenie miasta kilku operatorów.

9. Gospodarka nieruchomościami

Gmina ma charakter rolniczo-przemysłowy. Na terenach wiejskich podstawowym sektorem gospodarki jest rolnictwo, wyraźnie wyspecjalizowane w kierunku sadowniczym. Najlepiej obrazuje ten fakt struktura wykorzystania użytków rolnych. W około 10% właścicielem gruntów jest Gmina. Według stanu na dzień 31 grudnia 2012 roku powierzchnia gruntów będących własnością Gminy wynosi 399,6364 ha, a ich podział przedstawia się następująco:

Tabela nr 19. Zestawienie zbiorcze gruntów według kryterium własności w Gminie Warka na dzień 31.12.2012 r.

Lp.	Wyszczególnienie gruntów	(powierzchnia w ha)
1.	Nieruchomości stanowiące zasób (bez użytkowania wieczystego, zarządu, dzierżawy, najmu, użytkowania na określony czas)	32, 9904
2.	Nieruchomości oddane na użytkowanie wieczyste (w tym):	41,2431
	-budownictwo mieszkaniowe	18, 1344
	-pozostałe (handel, usługi, cmentarz parafialny, ogrody działkowe)	23,1087
3.	Nieruchomości przekazane w trwały zarząd jednostkom organizacyjnym Gminy Warka (szkoły, przedszkole, Centrum Sportu i Rekreacji)	14,7659
4.	Inne nieruchomości nie wymienione w pkt 1-3 (w tym):	310,6370
	-nieruchomość przekazana w użytkowanie Samodzielnemu Zakładowi Opieki Zdrowotnej w Warce	0,1902
	-nieruchomości oddane w użytkowanie sołectwom: Gośniewice, Grzegorzewice, Ostrołęka, Stare Biskupice, Wichradz, Hornigi, Michałów Górny, Pilica i Dębnowola	6,6234
	-nieruchomości oddane w użytkowanie stowarzyszeniom, Sołectwu i Ochotniczemu Strażom Pożarnym	11,1938
	-ulice i drogi	178,8547
	-nieruchomości wydierżawione osobom fizycznym, Polskiemu Związkowi Wędkarskiemu i Zakładowi Usług Komunalnych Sp. z o.o.	89,2580
	-pozostałe grunty stanowią tereny zielni nadpilicznej, cmentarz komunalny, Dworek przy Długiej, grunty pod budynkami administracyjnymi i komunalnymi budynkami mieszkalnymi, nieużytki, grunty zadrzewione i zakrzewione i inne.	24,5169
5.	Grunty w posiadaniu samoistnym (w tym):	110,6631
	- ulice i drogi	109,2639
	-pozostałe grunty	1,3992

Źródło: Urząd Miejski w Warce.

10. Stan obiektów dziedzictwa kulturowego

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO MIASTA I GMINY WARKA NA LATA 2014-2020

W Gminie Warka znajdują się duża ilość zabytków kultury materialnej, z których część posiada wysoką klasę artystyczną. W gminnej ewidencji zabytków znajduje się 195 obiektów, z czego 85 znajduje się w Warce. Najbardziej wartościowe zostały wpisane do Wojewódzkiego Rejestru Zabytków, na terenie gminy Warka istnieje 21 takich obiektów. W poniższej tabeli przedstawiono szczegółowe ich zestawienie.

Tabela nr 20. Obiekty dziedzictwa kulturowego

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Datowanie	Nr wpisu do rejestru
1.	Gąski	Cmentarz Ewangelicki	I poł. XIX w., 1944 r.	486/A
2.	Lechanice	Dwór	1915-1918 r.	409/A
3.	Michałów Górny	Pałac	II poł. XIX w.	110/A
4.	Nowa Wieś	Kaplica	XIX w.	353/A/62
5.	Nowa Wieś	Zespół Dworski	I poł. XIX w.	354/A/60
6.	Nowa Wieś	Dwór	I poł. XIX w.	354/A/61
7.	Nowa Wieś	Park	I poł. XIX w.	354/A/62
8.	Nowa Wieś	Kuźnia	poł. XIX w.	-
9.	Palczew	Park przydworski	poł. XIX w.	1172/03
10.	Pilica	Cmentarz Ewangelicki	1836-1944 r.	487/A
11.	Warka	Kościół pw. św. Mikołaja	XIV-XVII, XX w.	487/A/62 177/A
12.	Warka	Zespół klasztorny reformatorów/franciszkanów	XVII/XVIII w.	117/A/58
13.	Warka	Kościół pw. MB Szkaplerznej	XVII/XVIII w.	117/A/58
14.	Warka	Dzwonnica	XVII/XVIII w.	117/A/58
15.	Warka	Klasztor	XVII/XVIII w.	117/A/58
16.	Warka	Ratusz	I poł. XIX w.	488/A/62 202/a
17.	Warka	Dworek	pocz. XIX w.	1174/A/75 203/A
18.	Warka	Zespół dworski	XIX w.	215/A/83
19.	Warka	Dwór	1689 r., II poł. XIX w., lata 60. XX w., XXI w.	215/A/84
20.	Warka	Park	XIX w.	215/A/85
21.	Warka	Najstarsza część cmentarza rzymsko-katolickiego	I poł. XIX w. poł. XX w.	-

Źródło: Uchwała nr XL/287/13 Rady Miejskiej w Warce z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Warka na lata 2013-2016.

Zabytki o najwyższym znaczeniu dla gminy

Do zabytków o najwyższym znaczeniu dla gminy z pewnością należy budynek ratusza w Warce, który został zbudowany w stylu klasycystycznym w 1821 r. Projektantem

obiektem był architekt Hilary Szpilowski. Po obu stronach wejścia do ratusza zostały wmurowane tablice. Pierwsza z nich jest poświęcona dwusetnej rocznicy insurekcji kościuszkowskiej (1794-1994), druga upamiętnia trzechsetną rocznicę zwycięskiej bitwy ze Szwedami (1656-1956), trzecia poświęcona jest 15 rocznicy bitwy powietrznej 1 Pułku Lotnictwa Myśliwskiego „Warszawa”. Ratusz w Warce jest obecnie siedzibą Urzędu Miejskiego. Ratusz mieści się w centralnej części rynku w centrum miasta, posiadając tym samym reprezentacyjną funkcję. Drugim obiektem, który zasługuje na szczególną uwagę jest zespół pałacowo-parkowy w Winiarach, który obecnie pełni rolę Muzeum im. Kazimierza Pułaskiego w Warce. Historia pałacu w Winiarach sięga co najmniej pocz. XVII w.

11. Gospodarka

Gmina ma charakter rolniczo-przemysłowy. Na terenach wiejskich podstawowym sektorem gospodarki jest rolnictwo, wyraźnie wyspecjalizowane w kierunku sadowniczym. Produkuje się głównie jabłka, gruszki, śliwki i wiśnie. Na terenie gminy rozwija się także rzemiosło oraz handel. Sytuacja społeczno-gospodarcza na terenie gminy, podobnie jak na terenie całego kraju, podlega przemianom ukierunkowanym na rozwój małych i średnich przedsiębiorstw prywatnych.

Tabela nr 21 . Struktura użytków rolnych (2010 r.)

Wyszczególnienie	Powierzchnia w ha	w % ogółu użytków rolnych
Grunty orne	8 791,7495	55,7
Sady	4 281,0341	27,12
Łąki	1 869,9518	11,85
Pastwiska	840,8788	5,33
Ogółem	15 783,6142	100

Źródło: GUS 2010 r.

W Gminie Warka produkuje się rocznie ok. 250 tys. ton jabłek, 94 tys. ton gruszek, 37 tys. ton śliwek oraz 21,5 tys. ton wiśni (dla porównania średnia produkcja w skali całego powiatu grójeckiego wynosi 700 tys. ton jabłek, a dla całego kraju wynosi 2,5 mln ton). Wg ww. spisu liczba działających na tym terenie gospodarstw rolnych wynosi 2 434, w tym na terenie Warki 548. Wskazuje to na znaczne rozdrobnienie podmiotów działających w rolnictwie. Obecnie prowadzone są działania zmierzające do tworzenia silnych grup producenckich, które znacznie efektywniej niż gospodarstwa indywidualne potrafiłyby działać w ramach gospodarki wolnorynkowej. Podstawowymi kierunkami rozwoju sadownictwa i przemysłu przetwórczego na tym terenie w najbliższych latach będą:

- zwiększenie upraw poszukiwanych owoców deserowych,
- wybudowanie na terenie gminy co najmniej dwóch centr sortowniczo-dystrybucyjnych umożliwiających szybkie przygotowanie jednolitych partii towaru, w różnych klasach zarówno na rynek krajowy, jaki na eksport,
- rozwój zakładów produkujących musy owocowe oraz suszone i kandyzowane owoce.

Na terenie Miasta i Gminy Warka na koniec 2013 roku zarejestrowanych było 1 458 podmiotów prowadzących działalność gospodarczą (według klasyfikacji REGON), w tym 1 408 w sektorze prywatnym. Z ogólnej liczby firm działających w sektorze prywatnym na terenie gminy dominują podmioty prowadzone przez osoby fizyczne 78% (dane liczbowe pokazano w tabeli poniżej).

Tabela nr. 22 Struktura sektorowa podmiotów

Lp.	Rodzaj działalności	Liczba
1.	Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	60
2.	Górnictwo i wydobywanie	1
3.	Przetwórstwo przemysłowe	124
4.	Dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	8
5.	Budownictwo	147
6.	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	521
7.	Transport i gospodarka magazynowa	97
8.	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	45
9.	Informacja i komunikacja	26
10.	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	40
11.	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	39
12.	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	73
13.	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	36
14.	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne	14
15.	Edukacja	64
16.	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	40
17.	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	22
18.	Pozostała działalność usługowa. Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników, gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	101

Źródło: Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej z 2012 r.

Działalność usługowo-produkcyjna w gminie koncentruje się głównie na terenie Warki. Największym zakładem w mieście jest Grupa Żywiec S.A Browar w Warce, chociaż dominującą branżą jest branża sadownicze, której zaplecze stanowią okoliczne uprawy owoców, głównie jabłek, wiśni i truskawek.

Główne zakłady na terenie Warki:

- Grupa Żywiec S.A. Browar w Warce, ul. Gośniewska 65,
- WARWIN S.A. ul. Pułaskiego 2,
- Gomar Pińczów, Zakład w Warce, ul. Gośniewska 65
- Przedsiębiorstwo Wielobranżowe Prima sp. z o.o. ul. Gośniewska 46,
- Trexim Sp. z o.o. ul. Wiktora Krawczyka 7,
- Zakład Zaopatrzenia Ogrodniczego Warka Sp. z o.o. ul Kolejowa 2,
- Przetwórnia Owoców i Warzyw S.A. ul. Gośniewska 51A,
- Alu Fabryka Okien Stolarka PCV ALU ul. Puławska 39a,
- P.P.H.U. „Weramet” Wojciech Knyzio ul. Nowy Zjazd 2,
- DONIMET s.j. ul. Gośniewska 4.

Poniższa tabela przedstawia klasyfikację podmiotów gospodarczych wg wybranych form prawnych w podziale na podmioty publiczne i prywatne.

Tabela nr 23. Podmioty gospodarki narodowej (łącznie z indywidualnymi gospodarstwami rolnymi) mające siedzibę na terenie Miasta i Gminy Warka wg wybranych form prawnych - stan na koniec 2012 roku

Wyszczególnienie	Miasto Warka	Gmina Warka
Sektor Publiczny	27	50
Sektor prywatny	1 030	1 408
W tym:		
Spółka prawa handlowego	53	76
Spółdzielnie	6	8
Fundacje	1	2
Stowarzyszenia i organizacje społeczne	29	43
Osoby fizyczne	812	1 104

Źródło: GUS z 2012 r.

12. Rynek pracy

Bezrobocie w gminie; podobnie jak w całym powiecie grójeckim, w porównaniu z województwem i krajem jest stosunkowo niskie. Stopa bezrobocia w powiecie utrzymuje się od lat na poziomie zdecydowanie niższym od stopy wyliczanej dla całego kraju, czy województwa mazowieckiego i nie przekracza 9%.

Tabela nr 24. Stopa bezrobocia (%) w latach 2007-2012 (wyliczana na koniec roku kalendarzowego)

Rok	Powiat grójecki	Woj. Mazowieckie	Polska
2007	6,1	9,0	11,2
2008	5,7	7,3	9,5
2009	7,5	9,0	12,1
2010	7,8	9,7	12,4
2011	8,1	9,8	12,5
2012	8,6	10,7	13,4

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Grójcu.

Tabela nr 25. Struktura bezrobocia na terenie gminy Warka

Bezrobotni ogółem	Warka	Powiat grójecki
Zmiany w poziomie bezrobocia:	676	3 541
- stan na koniec poprzedniego m-ca	668	3 522
- bezrobotni zarejestrowani w m-cu	73	343
- bezrobotni wyrejestrowani w m-cu	65	324
Przyrost (ubytek) bezrobotnych w stosunku do poprzedniego m-ca	8	19
% przyrostu (ubytku) bezrobotnych w stosunku do poprzedniego m-ca	1,2	0,5
STRUKTURA BEZROBOTNYCH:		
- kobiety	357	1 774
- mężczyźni	319	1 767
- z prawem do zasiłku	105	431
- niepełnosprawni	10	79

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Grójcu.

Powiatowy Urząd Pracy w Grójcu aktywnie realizuje zadania zmierzające do ograniczenia bezrobocia na tym terenie. W roku 2012 przeprowadzone zostały projekty mające na celu podniesienie poziomu aktywności i mobilności zawodowej oraz zdolności do zatrudnienia osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP Grójec. W ramach projektu urząd zorganizował różnorodne formy wsparcia dla w sumie kilkuset beneficjentów.

Dodatkowo pomoc w ramach Klubu Pracy realizowana była w formie: szkolenia z zakresu umiejętności poszukiwania pracy, zajęć aktywizacyjnych i otwartego Klubu Pracy (zapewnienie dostępu do informacji i elektronicznych baz danych oraz indywidualne konsultacje). Z usług w Klubie Pracy skorzystało ogółem ponad 500 osób.

Osoby korzystające z programu Klubu Pracy zostały wyposażone w narzędzia niezbędne przy aktywnym poszukiwaniu pracy takie jak: dokumenty aplikacyjne, informacje na temat aktualnego rynku pracy, sposobów poszukiwania pracy oraz kontaktów z potencjalnym pracodawcą.

Zamieszczona poniżej tabela przedstawia mierzalne efekty pomocy oferowanej w Klubie Pracy.

Tabela nr 26. Efektywność działań Klubu Pracy

Efekty		2012
Podjęcie pracy		85
Rozpoczęcie działalności gospodarczej		3
Roboty publiczne		2
Razem	Liczbowo	90

Źródło: Dane statystyczne Powiatowego Urzędu Pracy w Grójcu.

Tabela nr 27. Osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy z wyszczególnieniem Gminy Warka na tle powiatu grójeckiego na koniec 2012 roku

Gmina	Ogółem	Kobiety	Do 25 roku życia	Powyżej 50 roku życia	Długotrwale bezrobotni	Z prawem do zasiłku	Niepelnospawni	Liczba mieszkańców
Warka	734	349	174	186	329	132	17	19 114
Powiat grójecki	3 754	1 859	882	882	1 730	574	103	98 643

Źródło: Dane statystyczne Powiatowego Urzędu Pracy w Grójcu.

13. Edukacja i kultura

Edukacja

Edukacja to jeden z najważniejszych elementów rozwojowych gminy. W ostatnich latach 2010-2012 wydatki na ten cel osiągnęły odpowiednio poziom:

- 2010 r. - 17 795 493,21 zł,
- 2011 r. - 19 523 199,40 zł,
- 2012 r. - 20 012 347,71 zł.

(średnio ok. 40 % budżetu).

Na terenie Miasta i Gminy Warka istnieje szereg placówek oświatowych realizujących edukację dzieci i młodzieży na poziomie przedszkolnym, szklonym i gimnazjalnym. W gminie znajdują się przedszkola, do których uczęszcza łącznie 735 dzieci oraz szkoły podstawowe i gimnazja do których uczęszcza łącznie 1 770 uczniów.

Tabela nr 28. Przedszkole, szkoły podstawowe i gimnazja z podziałem na liczbę uczniów i oddziałów

Przedszkola

Oddział	Liczba dzieci	Liczba grup
Poniżej „0”	339	15
„0”	396	18
SUMA	735	33

Szkoły podstawowe

Klasa	Liczba uczniów	Liczba oddziałów
I	199	12
II	207	12
III	221	12
IV	185	11
V	176	11
VI	206	11
SUMA	1 194	69

Gimnazja

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO MIASTA I GMINY WARKA NA LATA 2014-2020

Klasa	Liczba uczniów	Liczba oddziałów
I	199	8
II	183	8
III	194	8
SUMA	576	24

Źródło: Urząd Miejski w Warce.

Tabela nr 29. Przedszkola, szkoły podstawowe i gimnazjalne (stan na styczeń 2014 r.)

Nazwa szkoły	Liczba nauczycieli	Liczba uczniów ogółem
Przedszkole Samorządowe nr 1 w Warce	18	163
Przedszkole Samorządowe w Zespole Szkolno-przedszkolnym w Nowej Wsi	0	50
Publiczna Szkoła Podstawowa w Konarach	12	95
Publiczna Szkoła Podstawowa im. Stefana Kardynała Wyszyńskiego we Wrociszewie	15	122
Publiczna Szkoła Podstawowa w Ostrołęce	16	119
Publiczna Szkoła Podstawowa w Michałowie	11	88
Publiczna Szkoła Podstawowa nr 1 w Warce	36	413
Publiczna Szkoła Podstawowa nr 2 z Oddziałami Integracyjnymi w Warce	56	679
Zespół Szkolno Przedszkolny w Nowej Wsi	14	82
Publiczne Gimnazjum nr 1 im. Stanisława Marciniaka w Warce	55	494
Publiczne Gimnazjum w Dębnowoli	15	82

Źródło: Urząd Miejski w Warce.

Kultura

Na terenie Gminy Warka działa gminna jednostka kultury o nazwie „Dworek na Długiej”. W ośrodku organizowane są m.in.: koncerty, różnego rodzaju uroczystości, wykłady, szkolenia, warsztaty, wystawy, projekcje filmowe oraz imprezy miejskie. Ośrodek ten jest mocno zakorzeniony w lokalnej społeczności mieszkańców Warki z trzech powodów:

- stanowi miejsce spotkań osób i grup realizujących dzięki jego infrastrukturze swoje społeczne, kulturalne i artystyczne aspiracje;
- odpowiada szeroką ofertą wydarzeń artystycznych na wyrażone przez mieszkańców Warki oczekiwania, organizując koncerty, spektakle, wystawy, projekcje filmowe, przeglądy i festiwale;
- jest lokalnym centrum wymiany myśli, poglądów i doświadczeń integrującym różne segmenty społeczności obywatelskiej w dyskusjach nad kierunkami rozwoju miasta.

Dzięki możliwości autonomicznego definiowania swojej misji Dworek na Długiej jest cennym i atrakcyjnym partnerem dla innych instytucji, organizacji i stowarzyszeń, które wspólnie z nim realizują ambitne projekty artystyczne, kulturalne i edukacyjne. Efekty tych projektów owocują rozwarstwianiem jednowymiarowej przestrzeni urbanizacyjnej represywności, torując drogę ku harmonii zrównoważonego rozwoju.

Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna

Biblioteka Miejska w Warce powstała w 1947 roku i obecnie funkcjonuje jako samorządowa instytucja kultury.

Wg stanu na dzień 31.12.2013 biblioteka dla dorosłych posiada w swoich zbiorach 20 332 woluminów, oddział dla dzieci 13 144 woluminów. Źródłem finansowania działalności biblioteki jest dotacja z budżetu gminy Warka oraz środki uzyskane z odpłatności za usługi oraz darowizny. Biblioteka zapewnia obsługę biblioteczną mieszkańcom gminy, służy rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb czytelniczych i informacyjnych mieszkańców gminy, upowszechnianiu wiedzy i nauki oraz rozwojowi kultury.

Tabela nr 30. Liczba czytelników i wypożyczeń Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej za 2013 rok

Placówka	Liczba czytelników	Liczba wypożyczeń
Biblioteka dla dorosłych	1 166	22 633
Oddział dla dzieci	1 237	7 154

Źródło: Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Warce.

Zespół pałacowo-parkowy w Winiarach

Zabytkowy park w Winiarach to jeden z najbardziej urokliwych i najciekawszych zakątków Warki, przepiękny historią, owiany legendami; miejsce spacerów i odpoczynku mieszkańców miasta i turystów.

Historia pałacu w Winiarach sięga co najmniej pocz. XVII w.. Winiary pod Warką obrali sobie za siedzibę wareccy starostowie niegrodowi, a w 1671 r. jeden z nich miał tu „piękny dom”. Zapewne na miejscu tegoż domu ok. 1689 r. Stanisław Antoni Szczuka, współpracownik Jana III Sobieskiego, wystawił pałac wraz z folwarkiem. Przedsięwzięcie przeprowadził Augustyn Wincenty Locci (ok. 1650 - ok. 1730), inżynier i architekt, budowniczy m.in. pałacu w Wilanowie. W XVIII wieku Winiary należały m.in. do Józefa Pułaskiego (1704-1769)- ojca Kazimierza, starosty wareckiego, adwokata, polityka i pierwszego marszałka wojsk konfederackich. Rodzice Kazimierza Pułaskiego Józef i Marianna z Zielińskich Pułascy sporo czasu spędzali w Winiarach, uczestniczyli w życiu społeczno-religijnym Warki. Niespełna 20 lat po śmierci pana Józefa, dokładnie 23 lutego 1787 r., w Winiarach gościł król Stanisław August Poniatowski. W II poł. XVIII i w XIX w. kolejnymi właścicielami pałacu byli: Walewscy, Brochowscy, Zaborowscy, Jordanowie, Kurtzowie, Prozorowie, Czetwertyńscy, Szczukowie, Rostworowscy. W międzyczasie pałac kilkakrotnie przebudowywano, przynajmniej raz padł pastwą płomieni. Ostatnim właścicielem Winiar od 1921 do 1945 r. był hrabia Wacław Godziemba Dąbski. W wyniku realizacji dekretu o reformie rolnej, pałac wraz z parkiem przeszedł później na własność Skarbu Państwa. Po wojnie mieściło się tu pierwsze w Warce Samorządowe Gimnazjum Ogólnokształcące wraz z internatem i mieszkaniami dla nauczycieli, a następnie także Liceum Ogólnokształcące. W latach pięćdziesiątych powstało PTTK-owskie, regionalne muzeum, prezentujące historię Warki i okolic. W latach 1962-66 przeprowadzono generalny remont budynku. Liceum przeniesiono wówczas do centrum miasta Warki. W styczniu 1967 r. w pałacu na Winiarach zostało otwarte historyczno-biograficzne Muzeum im. Kazimierza Pułaskiego. Budynek pałacu Pułaskich otacza park krajobrazowy o powierzchni ok. 15 ha rozciągający się na skarpie i zboczach nad Pilicą. Został założony w II poł. XVIII wieku i przekształcony w XIX i XX wieku. Tradycja mówi, że park był ulubionym miejscem zabaw Kazimierza Pułaskiego, a pod jedną z lip miał odpoczywać Tadeusz Kościuszko. Walory tego miejsca doceniał także Józef Mehoffer, który przebywał tu na letnim wypoczynku w 1935 r. W centralnym punkcie górnego parku znajduje się pomnik Kazimierza Pułaskiego, wystawiony w dwusetną rocznicę śmierci Bohatera- odsłonięty 13 października 1979 r. Autorem projektu pomnika był warszawski rzeźbiarz Kazimierz Danilewicz.

Park na Winiarach jest przykładem harmonijnego powiązania kompozycji ogrodowej z istniejącym naturalnym środowiskiem przyrodniczym. Wśród zabytkowych parków Mazowsza jest szczególnym przykładem rozwiązania krajobrazowego, gdzie środowisko płaskowzgórza zostało powiązane z doliną rzeki. Park ma duże walory dendrologiczne. Panujący tu mikroklimat stwarza dobre warunki do odpoczynku i rekreacji.

Muzeum im. Kazimierza Pułaskiego poświęcone jest bohaterowi Polski i Stanów Zjednoczonych Kazimierzowi Pułaskiemu, a także polskiej emigracji, ze szczególnym uwzględnieniem Stanów Zjednoczonych.

Ekspozycja stała pałacu została urządzona w duchu dawnego, polskiego dworu z końca XVIII i początku XIX w. Wnętrza przypominają dom zamożnego szlachcica z czasów Stanisława Augusta Poniatowskiego. Zgromadzono tu zestawy mebli, malarstwo, tkaniny,

broń, srebro, porcelanę, a także dokumenty, stare mapy i starodruki. W malarstwie dominują portrety i sceny batalistyczne. Na tym tle możemy poznać polskie i amerykańskie losy Kazimierza Pułaskiego oraz innych znanych Polaków takich jak: Tadeusz Kościuszko, Julian Ursyn Niemcewicz czy Ignacy Jan Paderewski.

Muzeum organizuje też wystawy czasowe poświęcone polskiej emigracji, szczególnie Polakom zasłużonym w życiu kulturalnym i społecznym Stanów Zjednoczonych AP, a także wystawy historyczne, etnograficzne oraz sztuki współczesnej. Od początku swojego istnienia Muzeum im. Kazimierza Pułaskiego dokumentuje historię miasta Warki i regionu grójeckiego. Organizuje działalność naukową i wydawniczą. Upowszechnia muzykę i poezję poprzez organizację koncertów, wieczorów poezji i spotkań autorskich. Tu także odbywają się lekcje muzealne, spotkania i konkursy dla dzieci i młodzieży.

Rokrocznie, w październiku przed pomnikiem Kazimierza Pułaskiego obchodzony jest polski Dzień Kazimierza Pułaskiego. Od 2005 r., na początku lipca, wspólnie z organizacją pozarządową Stowarzyszenie W.A.R.K.A. - organizuje Piknik historyczno-kulturalny VIVAT PUŁASKI z okazji Dnia Niepodległości USA.

Lata 2008-2015 to czas realizacji projektu pn. Rewitalizacja zespołu pałacowo-parkowego w Warce, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2007-2013 oraz ze środków Powiatu Grójeckiego. Zakres prac w ramach projektu: generalny remont pałacu Pułaskich, Centrum Edukacyjno-Muzealne w miejscu zabudowań folwarku, rewitalizacja zabytkowego parku.

Kultura fizyczna

Zadania kulturalno-sportowe na terenie Warki realizuje instytucja samorządowa Centrum Sportu i Rekreacji.

Działalność Centrum Sportu i Rekreacji finansowana jest z dochodów własnych i dotacji budżetowej. Centrum dzieli się na następujące działy:

1. Dział Sportu i Rekreacji,
2. Dział krytej pływalni,
3. Dział administracyjny,
4. Dział finansowo-księgowy,
5. Dział techniczny,
6. Dział usług noclegowych.

Centrum Sportu i Rekreacji zajmuje się działalnością kulturalną, sportową a także organizuje wypoczynek. W ramach działu kultura prowadzone są: zajęcia plastyczne, tańca: towarzyskiego, nowoczesnego dzieci, młodzieży, aerobik, aqua aerobik, piłka nożna, strzelectwo, mini-koszykówka, koszykówka, karate. W ramach działalności z myślą o seniorach odbywają się spotkania Klubu Złotego Wieku oraz Uniwersytetu III Wieku. W godzinach popołudniowych czynna jest świetlica opiekuńczo-wychowawcza, w tym dla dzieci niepełnosprawnych oraz świetlica internetowa. W Centrum można skorzystać również ze zmodernizowanej w 2012 roku siłowni. Hala Sportowa ma wymiary 25 m x 48 m i posiada 700 miejsc, w tym 300 siedzących z możliwością dostawienia). Wyposażona jest w specjalistyczny sprzęt firmy Schaper. Z hali sportowej korzysta szkoły w ramach lekcji wychowania fizycznego. Po południu hala służy treningom i rozgrywkom piłki siatkowej, koszykowej, nożnej, lekkooatletyce. Służy również organizowaniu dużych imprez kulturalno-sportowych, a także mieszkańcom i młodzieży gminy Warka.

Kryta pływalnia „Olimpic” czynna jest we wszystkie dni tygodnia. Na pływalni działają: szkoły pływackie dla dzieci, młodzieży i dorosłych, sekcja pływacka oraz na podstawie porozumienia - Uczniowski Klub Sportowy „Olimpic”. Organizowane są szkolenia dla młodych ratowników a także odbywają się ćwiczenia grup terapeutycznych z problemami narządów ruchu. Z krytej pływalni korzystają bezpłatnie szkoły podstawowe i gimnazja. Centrum Sportu i Rekreacji świadczy usługi hotelowe (20 pokoi).

14.Ochrona zdrowia

W Warce działa Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej, który zapewnia podstawową opiekę medyczną. Zakład udziela następujących ambulatoryjnych świadczeń zdrowotnych:

Świadczenia w ramach Podstawowej Opieki Zdrowotnej:

- lekarz POZ
- pielęgniarka POZ
- położna POZ
- pielęgniarka higieny szkolnej
- transport sanitarny

Świadczenia w ramach Ambulatoryjnej Opieki Specjalistycznej:

- w zakresie diabetologii
- w zakresie położnictwa i ginekologii
- w zakresie urologii

W ramach Świadczeń Pielęgnacyjnych i Opiekuńczych:

- pielęgniarska opieka długoterminowa domowa

W zakresie świadczeń Rehabilitacji Leczniczej:

- fizjoterapia ambulatoryjna

W zakresie badań diagnostycznych:

- badania laboratoryjne (analityka medyczna)
- diagnostyka RTG
- EKG
- spirometria
- holter RR i EKG

Świadczenia Nocnej i Świątecznej Opieki Zdrowotnej

Świadczenia medyczne z zakresu opieki zdrowotnej świadczy szereg przychodni oraz gabinetów wypisanych poniżej:

Przychodnia **NZOZ Przychodnia Lekarzy Specjalistów Prima-Med.** świadczy usługi z zakresu:

- Poradnia chorób wewnętrznych

- Poradnia dermatologiczna
- Poradnia diabetologiczna
- Poradnia ginekologiczno-położnicza
- Poradnia reumatologiczna
- Poradnia otolaryngologiczna
- Poradnia okulistyczna
- Poradnia logopedyczna
- Poradnia preluksacyjna

Przychodnia Medical świadczy usługi z zakresu:

- Poradnia kardiologiczna
- Poradnia laryngologiczna
- Poradnia pediatryczna
- Poradnia stomatologiczna
- Poradnia ortopedyczna
- Poradnia dermatologiczna
- Poradnia neurologii
- Poradnia alergologiczna
- Poradnia ortodontyczna
- Poradnia zdrowia psychicznego

Przychodnia NZOZ „Zdrowa rodzina” świadczy usługi z zakresu:

- Gabinet Lekarza Rodzinnego
- Gabinet Pielęgniarki Środowiskowo- Rodzinnej
- Gabinet Położnej Środowiskowo –Rodzinnej
- Gabinet Zabiegowy
- Punkt Szczepień
- Punkt Pobrań Materiałów Biologicznych do Badań
- Gabinet Psychologiczny
- Gabinet Elektrokardiograficzny /ekg/
- Gabinet Spirometryczny
- Pracownia Fizjoterapii
- Gabinet Medycyny Pracy

Na terenie Miasta i Gminy Warka działa również szereg prywatnych gabinetów lekarskich i stomatologicznych oraz działa 6 aptek, wszystkie zlokalizowane w Warce.

Mieszkańcy gminy Warka mogą swobodnie korzystać z usług oferowanych przez szpital w Grójcu, który świadczy kompleksowe usługi medyczne. Powiatowe Centrum Medyczne w Grójcu świadczy usługi z zakresu:

Oddziały:

- Chirurgii Ogólnej
- Neurologiczny
- Anestezjologii i Intensywnej Terapii
- Pediatryczny

- Chorób Wewnętrznych
- Rehabilitacji Neurologicznej
- Ginekologiczno-Położniczy
- Neonatologii
- Dział Rehabilitacji

Poradnie:

- Kardiologiczna
- Okulistyczna
- Gruźlicy i Chorób Płuc
- Neurologiczna
- Otolaryngologiczna
- Położnictwa i Ginekologii
- Reumatologiczna
- Rehabilitacyjna
- Zdrowia Psychicznego
- Chirurgii Ogólnej
- Dermatologiczno-Wenerologiczna
- Leczenia Uzależnień
- Chirurgii Onkologicznej
- Ortopedii i Traumatologii

15. Pomoc społeczna

Pomoc Społeczna jest instytucją lokalnej polityki społecznej państwa realizującą zadania zawarte w ustawie o pomocy społecznej, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Podstawowymi przesłankami udzielenia osobom i rodzinom wsparcia w ramach pomocy społecznej jest znalezienie się w trudnej sytuacji życiowej i niemożność jej pokonania mimo uprzedniego wykorzystania własnych środków, możliwości i uprawnień. Za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy odpowiedzialny jest Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Do jego zadań należy:

- prowadzenie diagnostyki jednostkowej i środowiskowej;
- bezpośrednie i pośrednie udzielanie świadczeń (w tym organizowanie opieki i usług domowych);
- współpraca z organizacjami i instytucjami, a zwłaszcza z samorządem lokalnym;
- aktywizowanie środowiska lokalnego.

Specyfiką działalności systemu pomocy społecznej jest różnorodność kategorii osób korzystających z pomocy społecznej. Każdy mieszkaniec gminy Warka znajdujący się w trudnej sytuacji bytowej, rodzinnej, materialnej, może zgłosić się do Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Warce i skorzystać ze świadczeń przewidzianych w ustawie o pomocy społecznej.

Tabela nr 31. Przyczyny z powodu których głównie przyznawana jest pomoc finansowa w Ośrodku Pomocy Społecznej w Warce

Powody ubiegania się o świadczenia	Liczba rodzin w roku 2011	Liczba rodzin w roku 2012	Liczba rodzin w I półroczu 2013 roku.
Ubóstwo	226	228	170
Bezrobocie	133	143	97
Długotrwała choroba	119	142	89
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	84	112	87
Niepełnosprawność	94	107	94
Potrzeba ochrony macierzyństwa	54	54	6
Alkoholizm	36	30	18
Przemoc w rodzinie	2	3	9
Narkomania	2	2	1
Zdarzenia losowe	2	4	1

Źródło: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Warce.

Jak wynika z danych Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, w latach 2011-2012 liczba rodzin korzystających z pomocy ośrodka była na podobnym poziomie:

2011- 329 rodzin, a w 2012- 289 rodzin. Natomiast w 2013 roku liczba ta zdecydowania wzrosła, bo w I połowie 2013 roku wynosiła 234. W celu poprawy życia i pomocy mieszkańcom Gminy Warka, Rada Miejska w Warce przyjęła w drodze uchwał następujące programy:

- Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Warka na lata 2011-2013,
- Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Warka na lata 2012-2014,
- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochronie Jej Ofiar w Gminie Warka na lata 2011-2013.

16. Bezpieczeństwo publiczne

Stan bezpieczeństwa na terenie Gminy Warka obrazuje ilość odnotowywanych przestępstw. W ciągu ostatnich trzech lat przestępczość utrzymywała się na podobnym poziomie. Należy zauważyć, że miejscem szczególnie zagrożonym przestępczością jest nadal rejon dworca PKP w Warce, w przyszłości należałoby pracować nad koncepcją poprawy bezpieczeństwa w tym istotnym dla mieszkańców Warki miejscu m.in. poprzez zamontowanie kamer monitoringu wizyjnego.

Policja w Warce prowadzi zakrojone na szeroką skalę działania prewencyjne, które głównie polegają na spotkaniach z młodzieżą szkół podstawowych oraz ponadpodstawowych i informowaniu uczniów o patologjach społecznych, w tym przede wszystkim o narkomanii. W Gminie zainstalowanych jest 16 kamer monitoringu wizyjnego w miejscach najbardziej zagrożonych.

Na terenie gminy znajduje się Komisariat Policji, obecnie w Komisariacie Policji w Warce zatrudnionych jest 28 funkcjonariuszy i 4 osoby cywilne. Policjanci z KP Warka dysponują 3 radiowozami oznakowanymi i jednym nieoznakowanym.

Tabela nr 32. Rodzaje i ilość przestępstw odnotowanych w 2013 roku na terenie Miasta i Gminy Warka

Lp.	Rodzaj przestępstwa	Liczba przestępstw
1.	Bójka i pobicie	2
2.	Gospodarcze	15
3.	Kradzież samochodu poprzez włamanie	11
4.	Kradzież z włamaniem	11
5.	Kryminalne	275
6.	Rozboje, kradzież i wymuszenia	13
7.	Z ustawy o narkomanii	2
8.	Uszczerbek na zdrowiu	8
9.	Uszkodzenie rzeczy	36
10.	Gwałt	1
11.	Korupcyjne	0
12.	Zabójstwa	0

Źródło: Komisariat Policji w Warce.

Na terenie gminy Warka zarejestrowanych jest 12 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych w tym:

- trzy jednostki należące do Krajowego Systemu Ratownictwa,

- dziesięć typu S1 w następujących miejscowościach: Grzegorzewice, Ostrołęka, Branków, Michałów Dolny, Laski, Michalczew, Piaseczno, Konary, Opoźdźew i Nowa Wieś.

Posiadany sprzęt pożarniczy zapewnia wykonywanie zadań w zakresie ratowniczo-gaśniczym. W roku 2013 dla OSP Warka zakupiono nowy samochód typu średniego marki Mercedes. (jednostka posiada jeszcze dwa samochody typu lekkiego i ciężkiego).

W 2012 jednostki OSP uczestniczyły w 230 akcjach gaśniczych. Prowadzona jest również działalność prewencyjna polegająca głównie na ćwiczeniach manewrowych- ewakuacja uczniów i personelu ze szkół oraz organizacji pokazów akcji gaśniczych i sprzętu gaśniczego. Dwa razy w roku przeprowadzane są ćwiczenia z Państwową Strażą Pożarną z Grójca.

Teren gminy, poza zagrożeniem powodziowym rzek Pilicy i Wisły, nie jest szczególnie zagrożony klęskami żywiołowymi oraz katastrofami technicznymi.

17. Organizacje pozarządowe

W gminie funkcjonuje szereg organizacji pozarządowych, realizujących własne cele statutowe, których działalność pozytywnie wyróżnia lokalne społeczeństwo w zakresie samoorganizacji. Do najważniejszych organizacji społecznych należy zaliczyć m.in.:

1. Klub Kajakowy "Korek" Warka
2. Klub Sportowy "Pułaski" Warka
3. Klub Sportowy "Start Pułaski Warka"
4. Klub Sportowy Warka
5. Klub Żołnierzy Rezerwy im. P. Wysockiego w Warce
6. Lokalna Grupa Działania "Warka"
7. Lokalna Organizacja Turystyczna "Warkocz Pilicy"
8. Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze Oddział im. Wiktora Krawczyka
9. Reaktor - Pracownia Wyzwalania Twórczej Energii
10. Stowarzyszenie "3majmy Się Razem"
11. Stowarzyszenie Kulturalno-Oświatowo-Estradowe "Konar"
12. Stowarzyszenie na rzecz Dzieci i Osób Niepełnosprawnych "Tęcza"
13. Stowarzyszenie na rzecz Promocji Sportów Konnych - Equi Sport
14. Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Stara Warka
15. Stowarzyszenie W.A.R.K.A. Wizja Aktywność Rozrywka Kultura Alternatywa
16. Stowarzyszenie Warecki Klub Strzelecki Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej - Koło w Warce
18. Towarzystwo Miłośników Miasta Warki im. Kazimierza Pułaskiego
19. Uczniowski Klub Sportowy "Olimpic"
20. Uczniowski Klub Sportowy "Wysocki" przy PSP nr 1 w Warce
21. Wareckie Towarzystwo Siatkówki "Warka"

Priorytety współpracy z organizacjami pozarządowymi zawarte są w uchwale Nr XVII/98/11 Rady Miejskiej w Warce z dnia 17 listopada 2011 r. w sprawie przyjęcia Wieloletniego Programu Współpracy Gminy Warka z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na lata 2014-2015.

Program określa zasady współpracy Gminy Warka z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego. Program zakłada, że współpraca opiera się na zasadach pomocniczości, suwerenności stron, partnerstwa, efektywności, uczciwej konkurencji i jawności. Program ten ułatwia i wspomaga rozwój w wybranych dziedzinach życia mieszkańców. Program ten stanowi odzwierciedlenie potrzeb społeczności lokalnych gminy ale także ambicji i wrażliwości działaczy biorących udział w samorealizacji ku ogólnemu pożytkowi wszystkich mieszkańców. Jest on wynikiem wspólnego wysiłku przedstawicieli społeczności lokalnych oraz ich aktywnej postawy wobec potrzeb osiągnięcia celów, które będą służyć i ubogacać życie mieszkańców Gminy. Program zakłada:

1. Kształtowanie demokratycznego ładu społecznego w środowisku lokalnym poprzez budowanie partnerstwa między administracją publiczną a organizacjami.
2. Poznanie środowiska organizacji działających na terenie Gminy.
3. Umacnianie w świadomości społecznej poczucia współtworzenia i współodpowiedzialności za społeczność lokalną, za realizację ich potrzeb i rozbudowę zasobów lokalnych, budowanie społeczeństwa obywatelskiego, w oparciu o wszystkie grupy wiekowe: seniorów, dorosłych, młodzież i dzieci.
4. Promowanie aktywności społecznej, w tym szczególnie działań wolontarystycznych.
5. Unormowanie postępowań niektórych działań związanych z informacją i współdziałaniem z organizacjami w celu wypracowania optymalnych warunków i możliwości przygotowawczych do realizacji zadań publicznych w roku bieżącym a także w latach następnych.

II. ZAŁOŻENIA DO PLANU ROZWOJU LOKALNEGO A INNE DOKUMENTY PLANISTYCZNE

1. Plan Rozwoju Lokalnego a zewnętrzne dokumenty planistyczne

Plan Rozwoju Lokalnego jest zgodny i nie zawiera przepisów sprzecznych z dokumentami planistycznymi wyższego rzędu. Założenia PRL zostały skonfrontowane z następującymi dokumentami planistyczno-koncepcyjnymi: Strategia Rozwoju Lokalnego Powiatu Grójeckiego na lata 2004-2016, Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku.

2. Nawiązanie do wewnętrznych dokumentów planistycznych

Plan Rozwoju Lokalnego jest spójny z innymi wewnętrznymi dokumentami planistycznymi obowiązującymi w Mieście i Gminie Warka. Zadania wyznaczone w PRL stanowią zarówno kontynuację podjętych już działań w programach zakończonych, jak i wpisują się w obecnie obowiązujące plany oraz bieżącą realizację zadań. Zadania skatalogowane w PRL są spójne z zadaniami wpisanymi w poszczególne programy operacyjne Strategii Rozwoju Lokalnego. Podstawą do opracowania PRL stały się następujące dokumenty:

- **Strategia Rozwoju Lokalnego Miasta i Gminy Warka na lata 2011-2020** - Strategia ustala konkretne cele możliwe do osiągnięcia oraz metody ich realizacji. Strategia jest deklaracją przyszłego stanu Miasta i Gminy. Przyjęto, iż cele sformułowane w Strategii zostaną osiągnięte w okresie 15 lat. W dokumencie zdefiniowano trzy cele strategiczne: rozwój rynku pracy poprzez pozyskiwanie inwestycji i wspieranie lokalnych małych i średnich przedsiębiorstw; rozwój funkcji rekreacyjnej; restrukturyzacja i rozwój sadownictwa i przetwórstwa spożywczego.

- **Wieloletni Program Współpracy Gminy Warka z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na lata 2014-2015** - program określał zasady współpracy Gminy Warka z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego. Priorytety współpracy z organizacjami pozarządowymi zawarte są w uchwale Nr XLVI/316/13 Rady Miejskiej w Warce z dnia 28 listopada 2013 r. w sprawie przyjęcia „Wieloletniego Programu Współpracy Gminy Warka z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na lata 2014-2015”.

- **Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Warka na lata 2013-2016** - Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami nakłada na jednostki samorządu terytorialnego obowiązek sporządzenia programu opieki nad zabytkami (art. 87 ustawy). Program ma bowiem służyć rozwojowi gminy poprzez dążenie do poprawy stanu zachowania zabytków, eksponowania walorów krajobrazu kulturowego, wykorzystania zabytków na potrzeby społeczne, gospodarcze i edukacyjne, w Gminie Warka program został wprowadzony uchwałą Rady Miejskiej w Warce nr XL/287/13z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Warka na lata 2013-2016.

- **Program Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Warka na lata 2009-2012** - Ustawa „Prawo ochrony środowiska” nakłada na jednostki samorządu terytorialnego obowiązek opracowania „Programu ochrony Środowiska”. Celem programu było przeprowadzenie oceny stanu obecnego środowiska naturalnego na terenie gminy, analizy realizacji zadań zapisanych w POŚ oraz określenie kierunków działań bieżących i długofalowych samorządu miasta i gminy w zakresie ochrony środowiska. Program przyjęty został uchwałą Rady Miejskiej w Warce dnia z dnia 29 czerwca 2010 r. NR LXI/369/10 w sprawie: uchwalenia Programu ochrony środowiska dla Miasta i Gminy Warka na lata 2009-2012 (obecnie trwają prace nad nowym Programem Ochrony Środowiska na lata 2014-2017 z perspektywą na lata 2018-2021).

- **Lokalny program Rewitalizacji Miasta Warka na lata 2005-2013** - Lokalny Program Rewitalizacji precyzował szczegółowe cele i kierunki procesu rewitalizacji, które realizowane były za pomocą konkretnych projektów. Dokument precyzował kwestie związane z efektywnym wdrażaniem programu w mieście, monitorowaniem jego skuteczności oraz zarządzaniem poszczególnymi projektami realizowanymi w ramach programu. Program jest Załącznikiem Nr 1 Do Uchwały Nr XXXVIII/410/05 Rady Miejskiej w Warce z dnia 07 listopada 2005r.

3. Planowanie finansowe

Wyznaczanie zadań rozwojowych w ramach Planu Rozwoju Lokalnego wymagało analizy gospodarki finansowej Gminy i jej dokumentów planistycznych w tym zakresie. Analiza wskaźników budżetowych w okresie ostatnich 9 lat oraz przegląd założeń zawartych w Wieloletniej Prognozie Finansowej posłużyły jako materiał źródłowy w wyznaczeniu celów rozwojowych oraz wyznaczenia priorytetów.

Wieloletnia prognoza finansowa Gminy Warka stanowi instrument wieloletniego planowania finansowego w gminie. WPF obejmuje prognozę m.in. takich parametrów budżetowych gminy, jak:

- dochody bieżące oraz wydatki bieżące budżetu,
- dochody majątkowe oraz wydatki majątkowe budżetu,
- wynik budżetu wraz ze wskazaniem przeznaczenia nadwyżki albo sposobu sfinansowania deficytu,
- przychody i rozchody budżetu, z uwzględnieniem długu zaciągniętego oraz planowanego do zaciągnięcia.

Obligatoryjnym elementem Prognozy jest również kwota długu jednostki samorządu terytorialnego wraz ze wskazaniem sposobu sfinansowania.

W Gminie Warka Wieloletnia Prognozę Finansową przyjęto w drodze uchwały w dniu 18 grudnia 2013 roku i obejmuje ona okres 2014-2023. Budżet Gminy stanowi periodyczne roczne odzwierciedlenie założeń Prognozy stanowi zabezpieczenie środków własnych na realizację zadań rozwojowych.

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO MIASTA I GMINY WARKA NA LATA 2014-2020

Tabela nr 33. Budżet Gminy Warka w okresie 9 lat, 2006-2014

Lp.	Rodzaj wskaźników	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
1.	Dochody Gminy w łącznej kwocie	31 980 002	36 037 524	38 654 188	40 260 266	39 579 959	44 393 970	48 925 661	54 194 283	56 950 531
2.	Dochody Gminy- bieżące w kwocie	-	-	-	-	38 465 629	40 989 730	47 217 821	47 217 832	46 741 154
3.	Dochody Gminy- majątkowe w kwocie	-	-	-	-	1 114 330	3 404 240	1 707 840	6 976 451	10 209 377
4.	Dochody związane z realizacją zadań zleconych z zakresu administracji rządowej	-	227 000	-	-	3 769 346	3 864 149	4 068 249	3 822 898	3 648 503
5.	Wydatki w łącznej kwocie	37 604 143	37 052 280	37 690 417	39 242 495	57 579 854	45 724 866	48 559 589	52 475 611	54 886 797
6.	Wydatki w łącznej kwocie- bieżące w kwocie	-	-	-	-	38 102 174	39 269 313	42 505 005	45 995 389	46 677 862
7.	Wydatki w łącznej kwocie- majątkowe w kwocie	-	-	3 513 000	3 680 000	19 477 680	6 455 553	6 054 584	6 480 222	8 208 935
8.	Wydatki związane z realizacją zadań z zakresu administracji rządowej	-	-	-	-	3 769 346	3 864 149	4 068 249	3 822 898	3 648 503
9.	Wydatki z tytułu porozumień z jednostkami samorządu terytorialnego	-	-	-	-	588 297	692 274	271 225	1 660 000	21 195
10.	Nadwyżka z przeznaczeniem wcześniej zaciągniętych zobowiązań	-	-	963 771	1 017 771	2 000 000	1 330 896	366 072	1 718 672	2 063 734
11.	Przychody budżetu	651 186	1 978 528	963 771	-	19 000 000	2 726 318	1 212 000	-	50 000
12.	Rozchody budżetu	6 275 327	963 772	-	-	1 000 105	1 395 422	1 578 072	1 718 672	2 113 734
13.	Rozchody budżetu- spłata kredytów	-	-	-	327 171	309 505	249 772	47 572	47 572	167 572

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO MIASTA I GMINY WARKA NA LATA 2014-2020

14.	Rozchody budżetu- spłata pożyczek	-	-	-	690 600	690 600	645 650	330 500	171 100	346 162
15.	Wykup obligacji	-	-	-	-	-	500 000	1 200 000	1 500 000	1 600 000
16.	Limit zobowiązań z tytułu kredytów i pożyczek	651 186	963 772	-	-	2 000 000	4 000 000	4 000 000	4 000 000	4 000 000
17.	Rezerwa ogólna	200 000	-	300 000	200 000	350 000	200 000	200 000	200 000	200 000
18.	Rezerwa celowa	-	-	50 000	550 000	275 000	350 000	350 000	356 330	360 000
19.	Rezerwa celowa na realizację zadań własnych	-	-	-	50 000	25 000	100 000	100 000	106 330	110 000
20.	Rezerwa celowa- oświatowa	-	-	-	500 000	250 000	250 000	250 000	250 000	250 000
21.	Dochody z tytułu wydania zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych	-	265 000	270 000	300 000	290 000	320 000	320 000	350 000	370 000
22.	Wydatki na realizację zadań określonych w Gminnym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz w Gminnym Programie przeciwdziałania Narkomanii		265 000	270 000	300 000	290 000	320 000	320 000	350 000	370 000

Źródło: Urząd Miejski w Warce

III. PLAN ROZWOJU LOKALNEGO - ZADANIA

Plan Rozwoju Lokalnego dla Miasta i Gminy Warka zawiera katalog zadań rozwojowych, które zostały zgłoszone w ramach konsultacji merytorycznych. Jako materiał źródłowy sporządzonego katalogu zadań posłużyły ankiety SWOT. Łącznie wypełniono 77 ankiet. Zestawienie zadań stało się podstawą do późniejszego określenia priorytetów planowanych zadań rozwojowych.

1. Misja

Misja strategiczna Miasta i Gminy Warka została zdefiniowana w Strategii Rozwoju, a jej główne założenia stały się podstawą dla sformułowania misji na potrzeby Planu Rozwoju Lokalnego na lata 2014-2020. Główne założenia misji to: kreowanie Miasta i Gminy Warka jako środowiska lokalnego przyjaznego mieszkańcom, turystom i przedsiębiorcom, znanego z bogatej oferty kulturalnej i rekreacyjnej dbającego o dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze oraz skutecznie promującego swoje walory. Warka dysponuje katalogiem atutów społecznych, gospodarczych, kulturowych i przyrodniczych sprzyjających realizacji misji oraz osiągnięciu w jej ramach celów rozwojowych. Analiza SWOT stanowi syntetyczną podstawę dla sformułowanej misji.

Tabela 34. Analiza SWOT Gminy Warka

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Dogodne położenie gminy w ciągu komunikacyjnym dróg powiatowych i krajowych, położenie na szlaku kolejowym - bliskość Warszawy i Radomia • Zasoby do rozwoju turystyki: naturalne w tym: Pilica, lasy; zasoby historyczne: lokalna historia i dziedzictwo miasta, bohaterowie, zabytki • Rozwinięte sadownictwo i związany z tym branża sadownicza -Warka w centrum warecko-grójeckiego zagłębia sadowniczego „Sadów Europy” • Aktywni i zaangażowani mieszkańcy podejmujący inicjatywę w rozwiązywaniu lokalnych problemów, aktywne organizacje pozarządowe i nieformalne grupy mieszkańców • Sprawnie działające jednostki gminne • Aktywne działania aplikacyjne o środki zewnętrzne na rozwój gminy • Rozwijająca się turystyka kajakowa w ostatnich latach • Aktywność developerów w podejmowaniu nowych inwestycji mieszkaniowych 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak wystarczającej infrastruktury sprzyjającej rozwojowi turystyki z wykorzystaniem walorów przyrodniczych • Wieloletnie zapóźnienia w infrastrukturze technicznej z poprzednich lat (zły stan dróg, braki w infrastrukturze wodociągowo-kanalizacyjnej, oświetlenie) • Wieloletnie zapóźnienia w sferze gospodarki niskoemisyjnej – (konieczne do modernizacji oświetlenie i termomodernizacja) • Wymagająca doposażenia sprzętowego Ochotnicza Straż Pożarna • Niewystarczająca liczba miejsc pracy w szczególności dla młodych osób • Niespełniające swojego zadania pod względem jakości i liczby miejsc obecne przedszkole samorządowe w Warce • Wymagające remontu i doposażenia placówki użyteczności publicznej • Brak zrehabilitowanego wysypiska
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Wsparcie zewnętrzne w tworzeniu grup producentów owoców i warzyw • Nowa perspektywa finansowania UE na lata 2014-2020 • Budowa szybkiej kolei na trasie Radom-Warszawa • Planowane ożywienie gospodarcze 	<ul style="list-style-type: none"> • Zbyt małe przychody gminy w stosunku do bieżących obciążeń i planowanych zadań do realizacji • Migracja młodzieży do dużych miast • Ograniczenia związane z lokalizacją miejsc atrakcyjnych turystycznie w obszarze Natura 2000

Źródło: Opracowanie na podstawie konsultacji merytorycznych.

2. Cele rozwojowe i główne obszary realizacji zadań

Określenie celów rozwojowych stanowi etap bardziej szczegółowego definiowania i implementowania założeń sformułowanych w misji. Opierając się na dokumentach planistycznych oraz przeprowadzonych konsultacjach merytorycznych zdefiniowano trzy cele rozwojowe, które posłużyły do dalszego określenia obszarów realizacji szczegółowych zadań rozwojowych wypełniających misję.

1. Poprawa jakości życia mieszkańców
2. Zwiększenie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej
3. Tworzenie dogodnych warunków na rynku pracy poprzez m.in. rozwój przedsiębiorczości i sadownictwa

Główne obszary realizacji zadań stanowią wyselekcjonowany katalog priorytetowych działań koniecznych do podjęcia w ramach określonych celów rozwojowych. Wskazanie priorytetów jest wynikiem analizy potrzeb przeprowadzonej w ramach konsultacji merytorycznych. Szczegółowy wykaz zadań stanowi załącznik nr 1 do Planu Rozwoju Lokalnego.

2.1. Poprawa jakości życia mieszkańców

Pierwszym i zarazem głównym celem rozwojowym dla Miasta i Gminy Warka jest szeroko rozumiana poprawa jakości życia społeczności lokalnej. Wyeksponowanie tego celu stanowi zarówno wyraz zainteresowania wykorzystaniem możliwości lokalnych w budowaniu zrównoważonego rozwoju gminy jak i zamiar powstrzymania negatywnych tendencji migracyjnych. Szeroki katalog zadań koniecznych do podjęcia pozwolił na następujące usystematyzowanie obszarów zadań o szczególnym znaczeniu dla realizacji celu rozwojowego.

- Niwelowanie braków w dostępie do podstawowej infrastruktury technicznej

- Poprawa jakości i funkcjonalności dróg gminnych
- Zadania z zakresu gospodarki ściekowej w tym budowa kanalizacji sanitarnej, przepompowni i oczyszczalni ścieków
- Zadania z zakresu gospodarki wodnej, w tym budowa sieci wodociągowej, studni głębinowych i stacji uzdatniania wody
- Budowa i remont komunalnych zasobów mieszkaniowych
- Budowa oświetlenia ulicznego

- Tworzenie sprzyjających warunków dla rozwoju młodego pokolenia

- Budowa przedszkola w Warce
- Modernizacja obiektów oświatowych - budynki i teren przyległy
- Wyposażenie placówek oświatowych w sprzęt informatyczny
- Budowa lodowiska miejskiego
- Wyrównywanie szans edukacyjnych młodzieży poprzez dodatkowe zajęcia
- Doskonalenie zawodowe kadry pedagogicznej

- Zwiększenie efektywności energetycznej oraz działania mające na celu ochronę środowiska naturalnego

- Modernizacja oświetlenia ulicznego
- Termomodernizacja budynków gminnych
- Opracowanie planu gospodarki niskoemisyjnej
- Rekultywacja wysypiska śmieci
- Usuwanie wyrobów zawierających azbest

- Tworzenie przyjaznych warunków do rozwoju bazy mieszkaniowej

- Stworzenie i aktualizacja dokumentów planistycznych związanych z zagospodarowaniem przestrzennym
- Budowa i remont komunalnych zasobów mieszkaniowych

- Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców

- Zakup samochodów strażackich i wyposażenia ratowniczego
- Kontynuacja budowy monitoringu wizyjnego, w newralgicznych pod względem bezpieczeństwa, miejscach na terenie miasta
- Tworzenie rozwiązań komunikacyjnych mających na celu ograniczenie kolizji oraz zwiększenie bezpieczeństwa uczestników ruchu pieszego i kołowego

- Polepszenie warunków dobrego dostępu do publicznej służby zdrowia

- Termomodernizacja budynku SPZOZ
- Wyposażenie w nowoczesny sprzęt medyczny
- Poprawa jakości obsługi klienta poprzez wprowadzenie nowoczesnych rozwiązań informatycznych

- Tworzenie warunków do zwiększenia efektywności obsługi klienta w Urzędzie Miejskim poprzez nowoczesne rozwiązania informatyczne (e-urząd)

- Efektywne, bieżące gospodarowanie budżetem gminy w celu wypracowania oszczędności na realizację dodatkowych zadań inwestycyjnych

- Wprowadzenie partycypacyjnych konsultacji budżetowych z mieszkańcami

2.2. Zwiększenie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej

Położenie geograficzne gminy Warka tworzy dogodną bazę do rozwoju turystyki i rekreacji. Kluczowym walorem przyrodniczym i krajobrazowym jest przepływająca przez teren gminy rzeka Pilica. Obserwowany w społeczeństwie wzrost zainteresowania aktywnymi formami wypoczynku na łonie natury determinuje podjęcie działań mających na celu zagospodarowanie infrastrukturalne obszarów przyrodniczych o wysokiej wartości przyrodniczej, krajobrazowej oraz kulturalnej. Realizacja zadań w ramach tego celu

rozwojowego posłuży nie tylko zwiększeniu atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej gminy (wewnętrznej oraz zewnętrznej), ale przyczyni się też pośrednio do realizacji kolejnego (3) celu rozwojowego tj. tworzenia dogodnych warunków pracy poprzez m.in. rozwój przedsiębiorczości. Wśród zadań do zrealizowania w ramach celu rozwojowego szczególne znaczenie mają następujące obszary:

- Zagospodarowanie brzegów Pilicy
- Budowa ciągów pieszo-rowerowych
- Rewitalizacja zieleni miejskiej
- Renowacja pomników
- Budowa siłowni napowietrznej
- Modernizacja i budowa dróg oraz szlaków turystycznych
- Budowa sali widowiskowej
- Działania promocyjne gminy

2.3. Tworzenie dogodnych warunków na rynku pracy poprzez m.in. rozwój przedsiębiorczości i sadownictwa

Obecnie rozwój przedsiębiorczości jest jednym z kluczowych zagadnień podejmowanych przez władze Miasta i Gminy Warka w celu poprawy lokalnej sytuacji społeczno-gospodarczej. Postawienie tak sformułowanego celu rozwojowego determinuje podjęcie szeregu różnorodnych działań stymulujących rozwój przedsiębiorczości (szczególnie małych i średnich przedsiębiorstw) oraz aktywizację rynku pracy. Specyfika gospodarcza regionu powoduje, że głównym przedmiotem działań w realizacji tego celu rozwojowego będą małe i średnie przedsiębiorstwa funkcjonujące w branży sadowniczej. Podjęcie tego celu rozwojowego wiąże się z realizacją szeregu zadań służących udogodnieniu prowadzenia działalności gospodarczej i w konsekwencji zwiększeniu zatrudnienia i aktywizacji lokalnego rynku pracy. Wśród zadań do zrealizowania w ramach celu rozwojowego szczególne znaczenie mają następujące obszary:

- Modernizacja i budowa dróg gminnych
- Budowa oświetlenia ulicznego
- Budowa sieci wodociągowej i kanalizacji
- Opracowanie i aktualizacja dokumentów planistycznych związanych z zagospodarowaniem przestrzennym
- Budowa parkingu przy stacji PKP Warka
- Wspieranie tworzenia grup producenckich
- Działania promocyjne gminy

IV. SYSTEM MONITOROWANIA I OCENY REALIZACJI

Metodą na skuteczną i pełną realizację założeń Planu Rozwoju Lokalnego dla Miasta i Gminy Warka na lata 2014-2020 jest szczegółowe rozpisanie uzgodnionych celów na mniejsze działania rozłożone w czasie, a następnie konsekwentne ich realizowanie według jasno sprecyzowanych etapów działań lub szczegółowych zadań. Plany odnośnie realizacji tych działań muszą być konfrontowane z realnym budżetem Miasta i Gminy Warka oraz możliwościami pozyskiwania dofinansowania ze źródeł zewnętrznych (zarówno w formie dotacji, preferencyjnych pożyczek, jak i kredytów komercyjnych). Efektywność realizacji celów rozwoju lokalnego wymaga systematycznej oceny i monitorowania założeń PRL.

Zaleca się następującą organizację procedury monitoringu:

1. Burmistrz powierza nadzór nad realizacją zadań koordynatorowi, który będzie sprawozdawał stopień wykonania planu Burmistrzowi.
2. Raz w roku, (sugerowany termin - we wrześniu) przedstawiciele odpowiedzialnych jednostek składają Burmistrzowi podsumowanie z realizacji zadań PRL przypadających na bieżący rok. Przedstawiają także szczegółowe zadania na rok kolejny wraz z prezentacją propozycji do budżetu.
3. Burmistrz przedstawia Radzie roczny raport z monitoringu realizacji Planu raz do roku, w pierwszym kwartale, w formie zbiorczej za cały rok poprzedni.

Zbiorczy raport ewaluacyjny będzie sporządzany raz do roku wraz z raportem Burmistrza z monitoringu PRL.

Załączniki:

1. Zestawienie zadań do realizacji w latach 2014-2020 (stan na marzec 2014).

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO MIASTA I GMINY WARKA NA LATA 2014-2020

**ZESTAWIENIE PLANOWANYCH ZADAŃ DO REALIZACJI W LATACH 2014-2020
Z SZACUNKOWYM KOSZTEM ORAZ PRZEWIDYWANYMI ŹRÓDŁAMI FINANSOWANIA**

(opracowanie marzec 2014)

Nazwa zadania	Rodzaj	Termin realizacji	Koszt	Finansowanie Gmina	Środki zewnętrzne	Jednostka realizująca
Uruchomienie nowej studni głębinowej dla Warki.	Gospodarka wodna	2014-2020	100 000,00	40 000,00	60 000,00	ZUK/IR
Modernizacja stacji uzdatniania wody w Dębnowoli		2014-2020	1 800 000,00	720 000,00	1 080 000,00	ZUK/IR
Modernizacja stacji uzdatniania wody w Piasecznie		2014-2020	1 800 000,00	720 000,00	1 080 000,00	ZUK/IR
Modernizacja stacji uzdatniania wody w Gośniewicach		2014-2020	1 800 000,00	720 000,00	1 080 000,00	ZUK/IR
Budowa sieci wodociągowej Warka – Pilica długości 2000 m		2014-2020	250 000,00	100 000,00	150 000,00	ZUK/IR
Budowa wodociągu w ulicy Gośniewskiej D110PCV(PE), dł.530 m		2014-2020	132 000,00	52 800,00	79 200,00	ZUK/IR
Budowa sieci wodociągowej do wsi Hornigi: D160 PCV (PE) dł. 2 000 m		2016-2020	400 000,00	160 000,00	240 000,00	ZUK/IR
Budowa SUW i sieci wodociągowej w rejonie Konar i Magierowej Woli, dł, 5 000 m		2018-2020	3 100 000,00	1 240 000,00	1 860 000,00	ZUK/IR
Budowa SUW i sieci wodociągowej w rejonie Kaliny: dł. 3 000 m		2017-2020	2 500 000,00	1 000 000,00	1 500 000,00	ZUK/IR
Budowa kanalizacji w Gośniewicach		Gospodarka ściekowa	2014-2017	3 000 000,00	1 200 000,00	1 800 000,00
Modernizacja i rozbudowa oczyszczalni ścieków Konary	2014-2020		4 000 000,00	1 600 000,00	2 400 000,00	ZUK/IR
Budowa sieci Kanalizacyjnej w miejscowościach Podgórzycze, Ostrówek, Przyłot, dł. 5 000 m	2015-2020		1 250 000,00	500 000,00	750 000,00	ZUK/IR
Budowa lokalnych małych Oczyszczalni Ścieków na terenie Gminy	2014-2020		3 000 000,00	1 200 000,00	1 800 000,00	ZUK/IR
Modernizacja Przepompowni nr 2 w Warce (projekt i wykonanie)	2014-2020		1 800 000,00	720 000,00	1 080 000,00	ZUK/IR
Budowa sieci kanalizacyjnej w rejonie, Michalczewa, Hornig: dł.13 000 m	2018-2020		3 250 000,00	1 300 000,00	1 950 000,00	ZUK/IR
Budowa sieci kanalizacyjnej w rejonie Piaseczna, Pilicy, Kaliny: dł. 5 700 m	2018-2020		1 425 000,00	570 000,00	855 000,00	ZUK/IR
Budowa oczyszczalni ścieków i sieci kanalizacyjnej (ok. 10 000 m) dla miejscowości Bończa, Michałów, Branków.	2016-2020		11 000 000,00	4 400 000,00	6 600 000,00	ZUK/IR
Budowa OŚ i sieci kanalizacyjnej (ok. 11 000 m) dla miejscowości Ostrołęka , Dębnowola	2015-2020	4 400 000,00	1 760 000,00	2 640 000,00	ZUK/IR	
Nazwa zadania	Rodzaj	Termin realizacji	Koszt	Finansowanie Gmina	Środki zewnętrzne	Jednostka realizująca

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO MIASTA I GMINY WARKA NA LATA 2014-2020

Wykonanie termomodernizacji i wymiana pokrycia dachu SPZOZ	Termomodernizacja	2015-2020	1 200 000,00	600 000,00	600 000,00	SPOZ
Termomodernizacja CESiR Etapy: Termomodernizacja budynku, Wewnętrzne instalacje sanitarne		2014-2020	5 500 000,00	3 300 000,00	2 200 000,00	IR/CeSiR
Rozbiórka komina CESiR		2016-2020	105 000,00	105 000,00	0,00	IR/CeSiR
Remont kapitalny dachu – Pałac Michałów (siedziba PSP Michałów)		2014-2020	1 300 000,00	1 300 000,00	0,00	IR
Termomodernizacja budynków oświatowych w Gminie Warka		2015-2020	2 500 000,00	1 000 000,00	1 500 000,00	IR/Szkoły
Informatyzacja i integracja informacyjna SPZOZ w Warce	Infrastruktura zdrowia	2014-2020	120 000,00	0,00	120 000,00	SPOZ
Zakup samochodu sanitarnego SPZOZ w Warce		2014-2020	170 000,00	0,00	170 000,00	SPOZ
Zakup aparatu cyfrowego RTG SPZOZ w Warce		2014-2020	500 000,00	0,00	500 000,00	SPOZ
Zakup aparatu do drenażu limfatycznego kończyn górnych i dolnych SPZOZ w Warce		2014	10 000,00	0,00	10 000,00	SPOZ
Budowa oświetlenia ulicznego we wsi Michalczew	Oświetlenie uliczne	2014 - 2018	95 000,00	28 500,00	66 500,00	IR
Budowa oświetlenia ulicznego w Nowej Wsi		2014 - 2019	220 000,00	66 000,00	154 000,00	IR
Budowa oświetlenia ulicznego we wsi Piaseczno		2014 - 2018	32 000,00	9 600,00	22 400,00	IR
Budowa oświetlenia ulicznego we wsi Magierowa Wola		2014 - 2017	22 000,00	6 600,00	15 400,00	IR
Budowa oświetlenia ulicznego w wsi Budy Opoźdżewskie		2014 - 2015	6 500,00	1 950,00	4 550,00	IR
Budowa oświetlenia ulicznego we wsi Grażyna		2014 - 2020	55 000,00	16 500,00	38 500,00	IR
Budowa oświetlenia ulicznego na osiedlu Winiary		2014 - 2020	550 000,00	330 000,00	220 000,00	IR
Budowy oświetlenia ulicznego w Warce przy ul. Baśniowa i Szafirowa		2014 - 2020	110 000,00	66 000,00	44 000,00	IR
Budowa oświetlenia ulicznego przy ul. Filtrowej		2014 - 2019	70 000,00	42 000,00	28 000,00	IR
Remont i modernizacja oświetlenia ulicznego na terenie Miasta i Gminy Warka		2015-2020	4 000 000,00	2 400 000,00	1 600 000,00	GPK
Przebudowa ul. Polnej od ul. Nowakowskiego do ul. Warszawskiej i ul. Słowackiego w Warce	Infrastruktura drogowa	2014	1 840 228,82	920 114,41	920 114,41	IR
Budowa parkingu w Konarach		2014-2015	395 437,18	300 000,00	95 437,18	IR
Budowa ciągu pieszo- rowerowego położonego w Warce (deptak pomiędzy ul. Wysockiego i ul. Polną)		2014-2015	140 000,00	140 000,00	0,00	IR
Nazwa zadania	Rodzaj	Termin realizacji	Koszt	Finansowanie Gmina	Środki zewnętrzne	Jednostka realizująca
Remont ul. Długiej wraz z kanalizacją sanitarną, deszczową, wodociągiem, remontem nawierzchni i chodników oraz oznakowaniem	Infrastruktura	2014-2017	3 100 000,00	1 050 000,00	1 050 000,00	IR

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO MIASTA I GMINY WARKA NA LATA 2014-2020

Budowa dróg na osiedlu Winiary II – etap II, etap III, etap IV: Dominikańska, Szwedzka, Gajewskiego, Chylińskiego, Kusocińskiego	wa	2014-2020	3 800 000,00	3 800 000,00	0,00	IR
Budowa ul. Baśniowej i ul. Wyszyńskiego		2014-2020	730 000,00	730 000,00	0,00	IR
Modernizacja drogi gminnej Nowa Ostrołęka – Nowa Pilica		2014-2017	200 000,00	80 000,00	120 000,00	IR
Budowa ul. Pruskiej w Warce		2014-2020	910 000,00	910 000,00	0,00	IR
Przebudowa ul. Św. Ducha wraz z remontem chodnika		2014-2020	200 000,00	200 000,00	0,00	IR
Budowa ul. Lazurkowej w Warce		2014-2020	2 500 000,00	2 500 000,00	0,00	IR
Budowa ulicy od ul. Cmentarnej do ul. Ledóchowskiego wraz z rozbudową ul. Cmentarnej (Kan.deszcz., energetyka, droga)		2014-2020	2 750 000,00	2 750 000,00	0,00	IR
Odwodnienia dróg na terenie gminy Warka		2014-2020	500 000,00	500 000,00	0,00	IR
Remonty dróg (nakładki) na terenie gminy Warka		2014-2020	1 700 000,00	1 700 000,00	0,00	IR
Ciąg pieszo-rowerowy wzdłuż ulicy Mostowej od ulicy Nowy Zjazd w kierunku południowym do granicy Gminy Warka		2014-2020	300 000,00	300 000,00	0,00	IR
Budowa dróg na osiedlu Winiary I – nawierzchnia asfaltowa na bocznych betonowych. Ul. Letnia, Szwedzka-200m, Willowa, Księżycowa, Miła, Słoneczna, Jarzębskiego, Myśliwska-200, Kwiatowa-225m, Wiosenna, Marcinowskiego, Krasickiego		2014-2020	850 000,00	850 000,00	0,00	IR
Utwarzeniem kruszywem i remont dróg gminnych (Magierowa Wola - Borowe, Konary-Dębnowola, Budy Opołdźwskie - Gucin, we wsi Michałów Parcela, Dębnowola)		2014-2016	1 160 000,00	1 160 000,00	0,00	IR
Budowa parkingu na stacji PKP Warka		2014-2020	2 500 000,00	100 000,00	2 400 000,00	IR
Zaprojektowanie i wybudowanie przedszkola w Warce	Budynki	2014	6 652 660,00	6 652 660,00	0,00	IR
Budowa nowej biblioteki lub modernizacja obecnych pomieszczeń bibliotecznych Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej w Warce		2014-2020	50 000,00	50 000,00	0,00	IR
Wybudowanie budynków komunalnych z ok. 30 lokalami mieszkalnymi		2014-2020	3 000 000,00	2 100 000,00	900 000,00	GPK
Nazwa zadania	Rodzaj	Termin realizacji	Koszt	Finansowanie Gmina	Środki zewnętrzne	Jednostka realizująca
Wymiana instalacji elektrycznej w budynkach i lokalach komunalnych na terenie Miasta i Gminy Warka	Budynki	2014-2020	500 000,00	500 000,00	0,00	GPK
Kompleksowa modernizacja budynku Publicznego Gimnazjum w Warce – „stara sala gimnastyczna”		2014-2018	700 000,00	700 000,00	0,00	IR

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO MIASTA I GMINY WARKA NA LATA 2014-2020

Budowa sali gimnastycznej w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Nowej Wsi		2014-2019	2 000 000,00	1 400 000,00	600 000,00	IR
Budowa Sali widowiskowej w Warce		2014-2020	1 000 000,00	100 000,00	900 000,00	IR
Wdrożenie elektronicznego obiegu dokumentów	Informatyzacja	2014-2015	133 200,00	19 980,00	113 220,00	AP
Wykorzystanie zintegrowanych baz wiedzy o Mazowszu		2014-2015	107 800,00	16 170,00	91 630,00	AP
Zwiększanie kompetencji informatycznych obywateli (szkolenia, punkty piap, świetlice multimedialne)		2014-2020	1 300 000,00	195 000,00	1 105 000,00	AP
Uproszczenie załatwiania spraw związanych z dowodami osobistymi, ewidencją ludności, urzędem stanu cywilnego		2014-2015			zewnątrzne	AP
Utworzenie nowych i modernizacja istniejących kanałów kontaktu z obywatelem przez środki komunikacji elektronicznej (modernizacja strony WWW, system konsultacji społecznych online, aplikacje mobilne, powiadamianie SMS)		2014-2020	25 000,00	25 000,00	0,00	AP
Wsparcie w modernizacji istniejącej i budowanie nowej infrastruktury telekomunikacyjnej.		2014-2020			zewnątrzne	AP
Wyposażenie gminnych jednostek oświatowych w komputery	Edukacja	2014-2020	300 000,00	50 000,00	250 000,00	AP - Szkoły
Wyrównywanie szans dzieci ze szkół podstawowych i gimnazjalnych poprzez dodatkowe zajęcia		2014-2020	300 000,00	50 000,00	250 000,00	Ośw. - Szkoły
Kształcenie kadry - Studia podyplomowe, praca nowymi projektami edukacyjnymi		2014-2020	20 000,00	20 000,00	0,00	Ośw. – Szkoły
Nazwa zadania	Rodzaj	Termin realizacji	Koszt	Finansowanie Gmina	Środki zewnętrzne	Jednostka realizująca
Ciąg pieszo-rowerowy Zagospodarowanie brzegów rzeki Pilicy	Turystyka, Rekreacja, Zagospodarowanie terenów	2014-2020	9 500 000,00	3 800 000,00	5 700 000,00	IR
Przebudowa parku przy ul. Franciszkańskiej w Warce		2014-2016	550 000,00	550 000,00	0,00	IR
Siłownia napowietrzna w Warce		2014-2020	15 000,00	10 000,00	5 000,00	IR
Budowa sztucznego lodowiska BIAŁY ORLIK w Warce		2014-2020	400 000,00	264 000,00	136 000,00	IR - CESIR
Zmiana lokalizacji pomnika poświęconego pamięci „ Bohaterskim lotnikom 1 PLM „Warszawa” w XXV rocznicę walk z hitlerowskim najeźdźcą".		2014-2015	20 000,00	20 000,00	0,00	IR

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO MIASTA I GMINY WARKA NA LATA 2014-2020

Modernizacja placu wraz z ogrodzeniem przy Publicznej Szkole Podstawowej we Wrociszewie		2015-2020	200 000,00	60 000,00	140 000,00	IR - Szkoła
Wybudowanie placu rekreacyjnego przy Publicznej Szkole Podstawowej w Ostrołęce		2015-2020	60 000,00	18 000,00	42 000,00	IR - Szkoła
Wymiana ogrodzenia budynku PG Dębnowola		2014-2020	35 000,00	35 000,00	0,00	IR - Szkoła
Zagospodarowanie terenów zielonych przy PG Dębnowola		2014-2020	30 000,00	12 000,00	18 000,00	IR/Szkoły
Usuwanie wyrobów zawierających azbest	Środowisko	2014-2020	150 000,00	22 500,00	127 500,00	GPK
Opracowanie i wdrażanie Planu gospodarki nieskoemisyjnej		2014-2020	100 000,00	20 000,00	80 000,00	GPK
Rekultywacja wysypiska odpadów komunalnych w Warce		2014-2017	10 000 000,00	4 000 000,00	6 000 000,00	IR
Zakup nowych 6 samochodów ratowniczo-gaśniczych dla OSP Gminy Warka (3. średnich – Gaski, Grzegorzewice Ostrołęka i 3. lekkich – Warka, Michałów Dolny i Michalczew).	Inne	2014-2020	3 000 000,00	700 000,00	2 300 000,00	Zarz. kryz.
Sporządzenie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Warka oraz Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego		2014-2015	757 000,00	757 000,00	0,00	GPK

Uzasadnienie

Opracowanie Planu Rozwoju Lokalnego Miasta i Gminy Warka na lata 2014-2020 jest niezbędnym elementem przygotowania gminy Warka do absorpcji funduszy strukturalnych Unii Europejskiej w okresie programowania 2014-2020 oraz wynika z konieczności zaplanowania przyszłych inwestycji i zapewnienia koncentracji środków na strategicznych działaniach samorządu. Plan Rozwoju Lokalnego będzie podlegał aktualizacji.